TARTU

Tartu 2024 Euroopa kultuuri-pealinn

Lõuna-Eesti kultuuri-valdkonna uuring

Raport
2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
Üldandmed	4
Hinnang kultuurivaldkonna hetkeseisule	9
Rahvusvaheline koostöö	13
Kompetentsid	16
Koostöö	22
Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024	26
Keskkonnahoidlik kultuurikorraldus	35
Ettepanekud	39
Lisa 1: Rahvusvahelised võrgustikud	43

1. Sissejuhatus

Lõuna-Eesti kultuurivaldkonna uuring viidi läbi Tartu linnavalitsuse kultuuriosakonna ja Sihtasutus Tartu 2024 koostöös. Tegemist oli järjekorras kolmanda sarnase küsitlusega, eelmised viidi läbi 2018. ja 2020. aastal.[1]

Perioodil 1.-30.11.2022 veebiküsitlusena läbi viidud uuringu eesmärk oli saada väärtuslikku sisendit kultuurikorralduse tõhustamiseks kõikides Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 protsessis osalevates kohalikes omavalitsustes, aga ka maakondades ja Lõuna-Eestis tervikuna. Uuringu tulemused aitavad pakkuda Lõuna-Eestis kultuurivaldkonnas tegutsevatele inimestele asjakohaseid koolitusi ja arendusprogramme, tihendada koostööd ja infovahetust ning toetada Euroopa kultuuripealinna programmi elluviimist.

Uuringus olid oodatud osalema kõik Lõuna-Eestis tegutsevad kultuuriga seotud spetsialistid, sh nii loomeinimesed, kultuuripärandiga seotud spetsialistid, muuseumide ja raamatukogude töötajad, kultuurisündmuste ja -festivalide korraldajad, õpetajad ja juhendajad, loomeettevõtjad, kultuuriametnikud, samuti teistes valdkondades kultuurikorralduse kokku puutuvad inimesed (sh noorsootöötajad, kultuuriturismi ettevõtjad jt).

Kultuuriuuring oli anonüümne, kogutud andmeid on kasutatud ainult isikustamata kujul. Uuringutulemused on esitatud vaid sellisel üldistustasemel, mis ei võimalda vastuste kokkuviimist konkreetsete vastajatega.

Küsitluse koostamist ja uuringu läbiviimist nõustas rahvusvaheline kultuuripoliitika ja loomemajanduse mõttekoda Creativity Lab OÜ, projektijuhiks ning raporti autoriks on Ragnar Siil (Ragnar.Siil@creativitylab.ee).

Uuringu läbiviijad soovivad tänada kõiki küsitluses osalejaid, samuti kõiki omavalitsuste kultuuritöötajaid, Tartu 2024 meeskonda ning maakondlike arenduskeskuste ja omavalitsusliitude kultuurispetsialiste, tänu kellele jõudis info uuringu kohta väga paljude kultuuritegijateni. Suur aitäh!

1 https://tartu.ee/sites/default/files/research_import/2021-08/Lõuna-Eesti%20kultuurikorraldajate%20küsitlus%202020%20-%20lõplik%20raport_0.pdf

2. Üldandmed

Lõuna-Eesti veebipõhine kultuuriuuring viidi läbi perioodil 1.-30.11.2022.

2.1. Osalejate arv

Esimene sarnane uuring viidi läbi 2018 vaid Tartu linnas, tollal oli vastajaid 67 inimest. Kui 2018. ja 2020. a uuringud keskendusid kultuurikorraldajatele (jättes siiski suure vabaduse kultuurikorralduse määratlemiseks), siis 2022. a küsitlus laiendas sihtgruppi kõikidele kultuurivaldkonnas tegutsevatele inimestele ning samuti teistes valdkondades kultuurikorraldusega kokku puutuvatele inimestele.

Kokku osales 2022. a küsitluses 635 vastajat, mida on võrreldes 2020. aastal läbiviidud küsitlusega 173% enam (233 vastajat).

2.2. Osalejate regionaalne jaotus

Graafik 1: Uuringus osalejate regionaalne jaotus

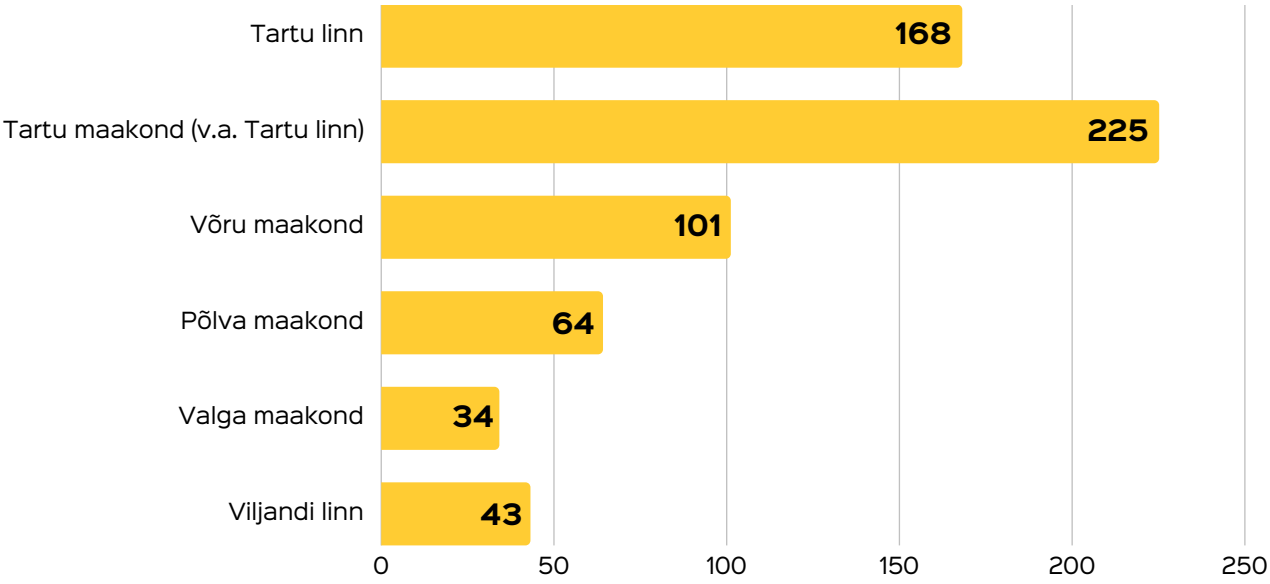

Võrreldes 2020. a küsitlusega, kasvas vastajate arv protsentuaalselt Tartu linnas 77%, Tartu maakonnas (v.a. Tartu linn) 246%, Võru maakonnas 274%, Põlva maakonnas 392%, Valga maakonnas 277% ja Viljandi linnas 187%.

Kuigi kõikides maakondades ja linnades näitavad küsitlusest osavõtnute arvud olulist tõusu, siis võttes arvesse elanikke arvu, oli Tartu linnas 1,8 vastajat tuhande elaniku kohta, Tartu maakonnas (ilma Tartu linnata) 3,7 vastajat, Põlva maakonnas 2,6 vastajat, Valga maakonnas 1,2 vastajat, Võru maakonnas 2,9 vastajat ning Viljandi linnas 2,6 vastajat tuhande elaniku kohta. Kokkuvõttes, kõige vähem on esindatud Valga maakond, kõige enam Tartu maakond (ilma Tartu linnata).

2.3. Osalejate jaotus omavalitsuste lõikes

Graafik 2: Uuringus osalejate jaotus omavalitsuste lõikes

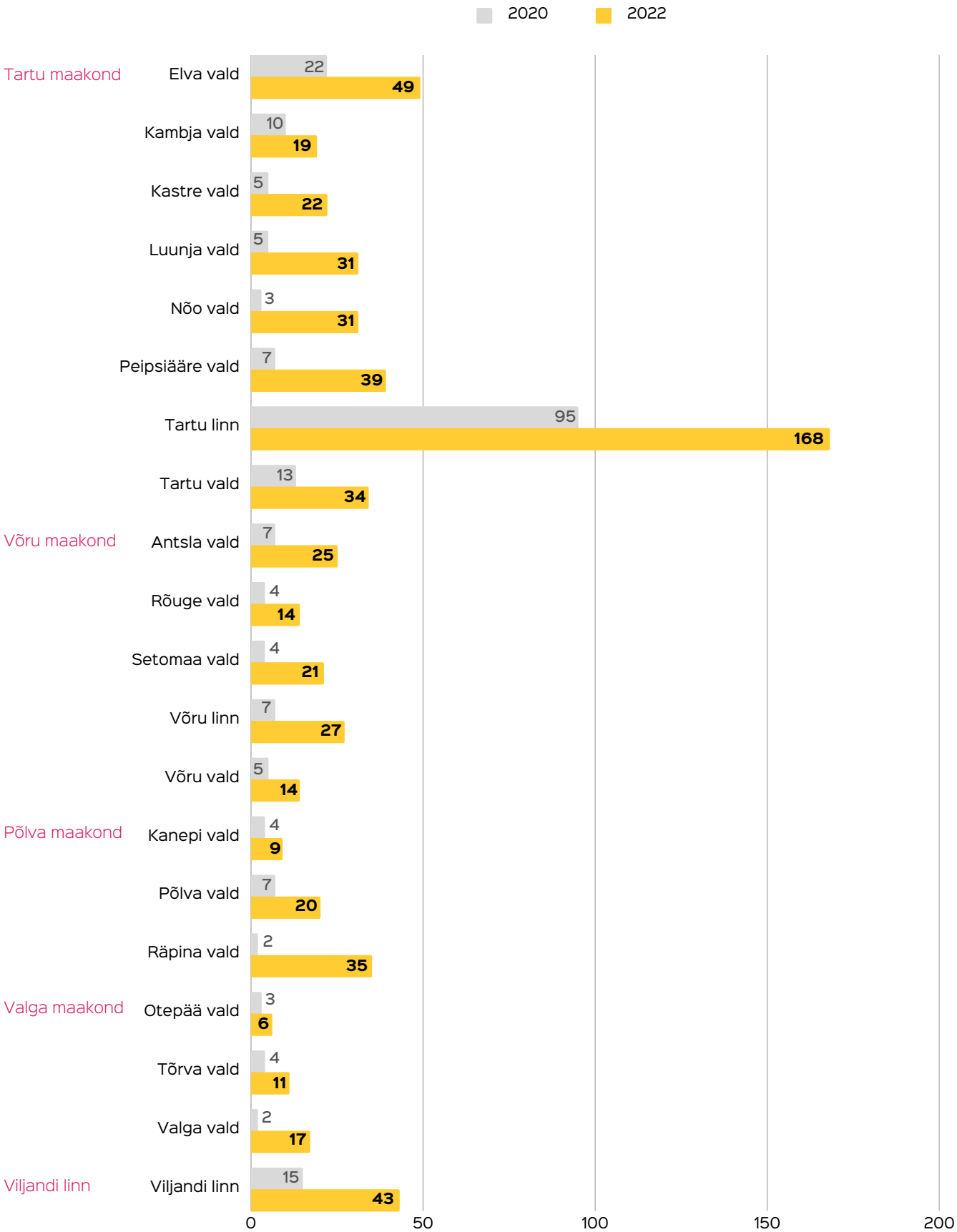

2.4. Vanus

Vastajatest moodustasid praktiliselt identsed vanusegrupid 51-60 ja 41-50-aastased (kumbki 26% vastajate koguarvust). 17% vastajatest olid vanuses 31-40. Vanusegruppides 61-70 ja 21-30 oli mõlemas peaaegu sama palju vastajaid (kumbki grupp moodustas 12% koguarvust). Üle 70-aastased moodustasid pisut alla 5% vastajatest ning kuni 20-aastased alla 2%. Kahel korral jäeti vanus märkimata.

Vastajate vanuseline jaotus on sarnane 2020. a küsitlustele, kuigi tuleb silmas pidada, et seal kasutati teisi vanusevahemikke. Kõige suurem grupp vastajaid kuulus mõlemas uuringus kategooriasse 51-60 ning 41-50. Suurim muutus on kõige vanemas vanuserühmas ehk üle 70-aastaste hulgas. Kui 2020. a oli vastajaid selles vanuserühmas 2,2%, siis seekord oli vastav näitaja 5%.

Graafik 3: Uuringus osalejate jaotus vanuse lõikes

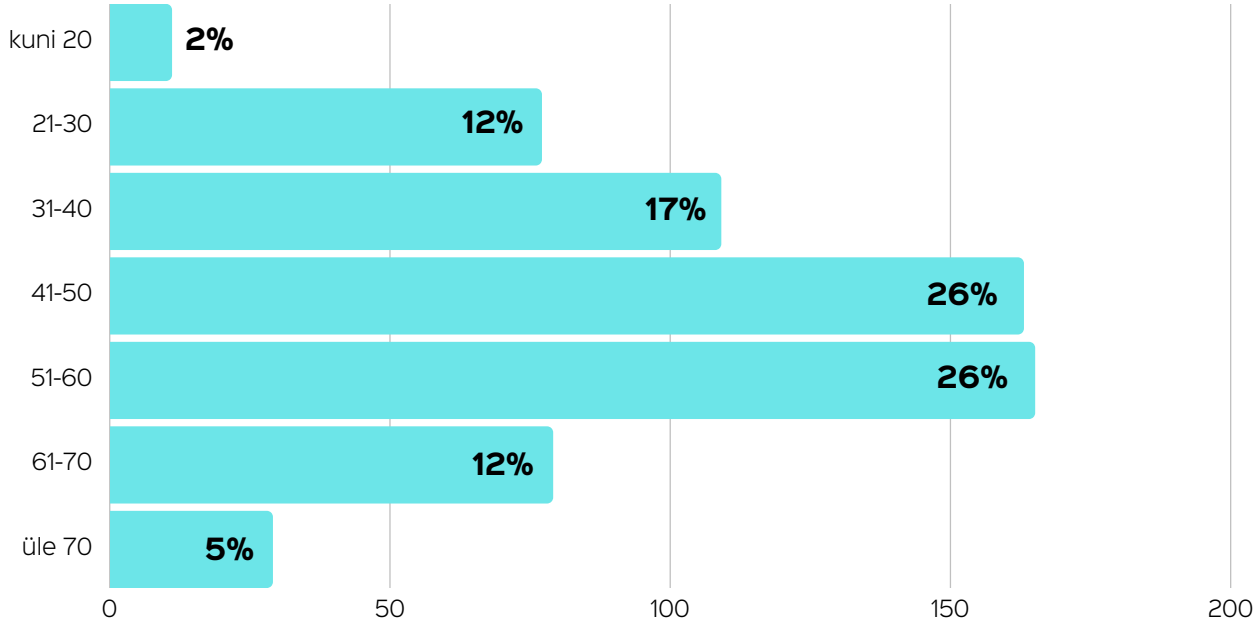

2.5. Sugu

79% vastajatest olid naised, 21% mehed. Üks vastaja jättis soo määratlemata.

Graafik 4: Uuringus osalejate sooline jagunemine

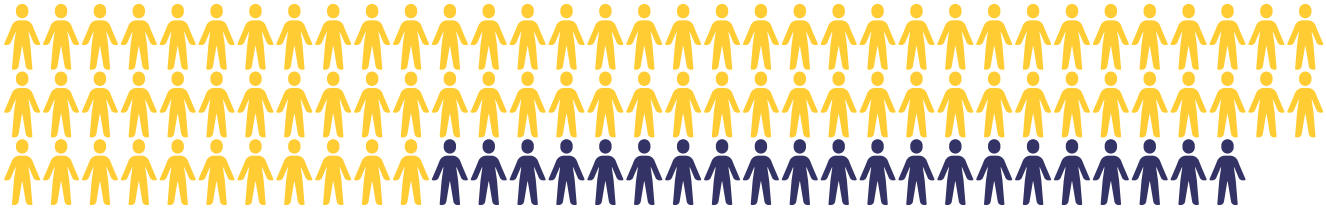

2020. a uuringuga võrreldes on naissoost vastajate arv kasvanud (varem 74% neist, kes antud küsimusele vastasid), meessoost vastajate arv aga langenud (varem 25%).

2.6. Kultuurivaldkonnas tegutsemise rollid

Vastajaid said valida ette antud variantide hulgast kõik sobivad (vastuste koguarv ei võrdu 100%), lisaks oli võimalik valida "muu". Enim nimetati rollidena sündmuste-, ürituste ja festivalide korraldaja ning õpetaja, õppejõu või juhendaja rolle. 51% vastajatest valis ainult ühe variandi, 49% vastajatest valis kaks või enam varianti.

Muu määratluse all toodi välja mh tegutsemist giidina, kirikuõpetajana, spordiringi juhendajana, kogukonna- ja liikumise eestvedajana, MTÜ juhina, turismiettevõtjana, kultuurikomisjoni liikmena, kommunikatsioonijuhina, koolijuhina, sotsiaaltöötajana, vabatahtlikuna, kultuuriprojektide hindamiskomisjoni liikmena, nõustajana jm.

Graafik 5: Kultuurivaldkonnas tegutsemise rollid

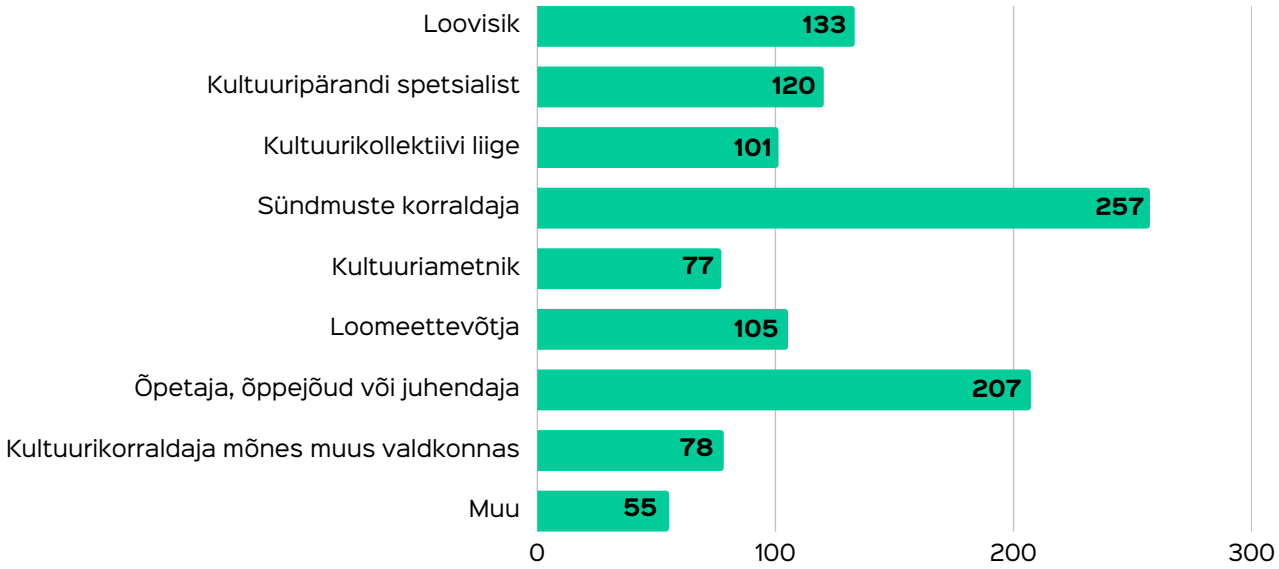

2.7. Töösuhte iseloom kultuurivaldkonnas

Vastajatel paluti valida kõik sobivad variandid (vastuste koguarv ei võrdu 100%). Eesmärgiks oli kaardistada kultuurivaldkonnas tegutsevate inimeste töösuhete iseloomu ja esinemissagedust. 197 vastajat valis enam kui ühe variandi.

Graafik 6: Töösuhte iseloom kultuurivaldkonnas

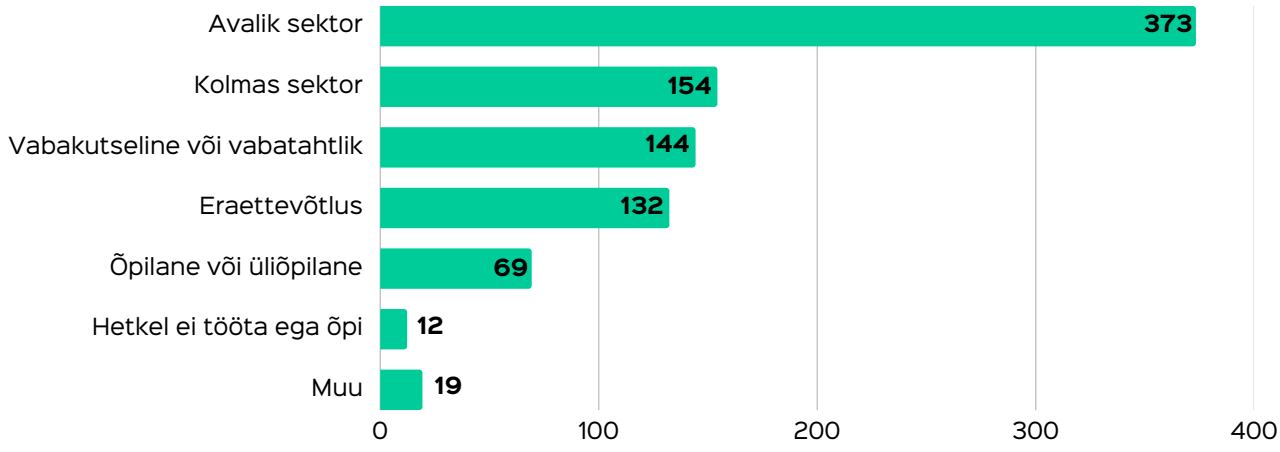

2.8. Kultuuritegevuse ulatus

Küsimusega uuriti, kui laiale piirkonnale või sihtgrupile on vastajate kultuuritegevus suunatud. Vastajatel paluti valida kõik sobivad variandid (vastuste koguarv ei võrdu 100%). 51% vastajatest valis ühe variantidest, 49% kaks või enam varianti.

Graafik 7: Kultuuritegevuse ulatus

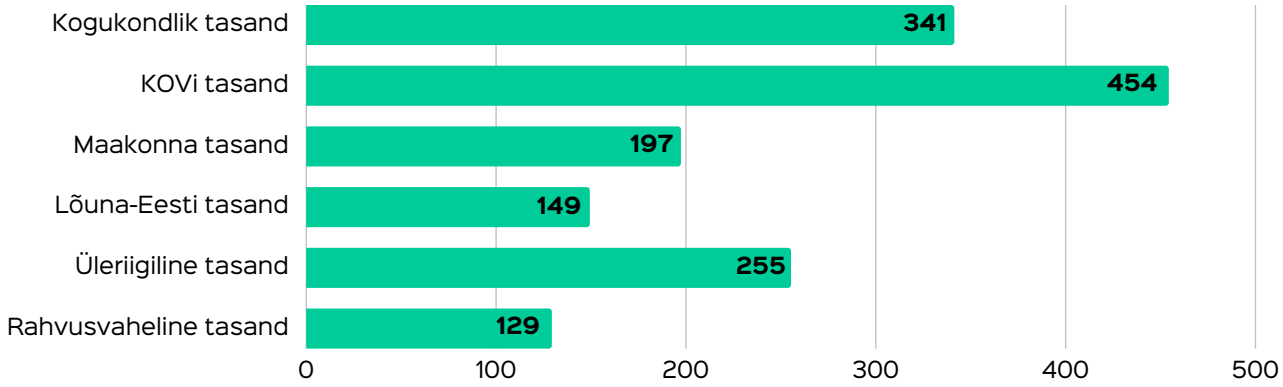

Rahvusvahelisele tasandile suunatud kultuuritegevusega seotud vastajatest (129) oli 38% Tartu linnast, 20% mujalt Tartu maakonnast, 12% Viljandi linnast, 18% Võru maakonnast, 9% Põlva maakonnast ja 3% Valga maakonnast.

3. Hinnang kultuurivaldkonna hetkeseisule

3.1. Üldhinnang oma valla või linna kultuurielu hetkeseisule

Graafik 8: Üldhinnang oma valla või linna kultuurielu hetkeseisule

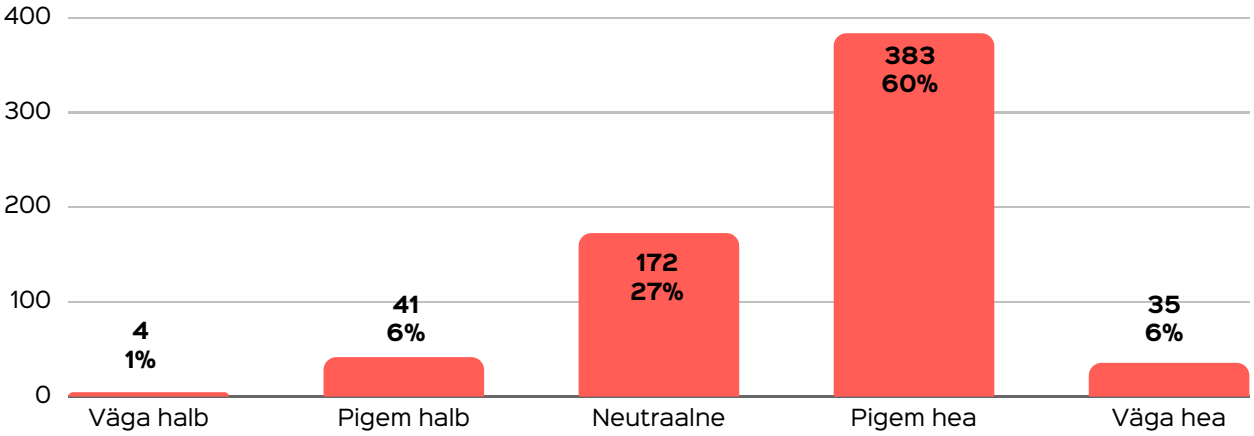

Pigem heaks või väga heaks hindab kultuurielu hetkeseisu oma vallas või linnas 66% vastajatest, pigem halvaks või väga halvaks 7% vastajatest.

Alljärgnevalt on kultuurielu hetkeseisu võrdlemiseks eri maakondades ja omavalitsustes kasutatud üldskoori, mille puhul on positiivse hinnangu (pigem hea või väga hea) tulemusest lahutatud negatiivne hinnang (pigem halb või väga halb) ning neutraalseid vastuseid pole arvestatud. Teiste sõnadega näitab üldskoor kultuurielu hetkeseisu selgelt positiivselt hindavate vastajate suhtarvu selgelt negatiivselt hindavatesse vastajatesse.

Sellise valemi puhul on kogu Lõuna-Eesti kultuurielu üldhinnangu skoor 59%. Alljärgnevalt on esitatud koondtulemused omavalitsuste ja maakondade lõikes.

Kõige kõrgemalt hindavad kultuurielu hetkeseisu omavalitsuses kolmanda sektori töötajad (66%) ja avaliku sektori töötajad (65%). Tunduvalt kehvemalt hindavad hetkeolukorda eraettevõtluses töötavad inimesed ning vabakutseliste ja vabatahtlikena tegutsevad inimesed (mõlemad 47%).

Tartu linnas hindas kultuurielu väga heaks 13, pigem heaks 103, neutraalselt 43 ja pigem halvaks 9 vastajat. Väga halvaks ei hinnanud kultuurielu ükski vastaja.

Graafik 9: Üldhinnang oma valla või linna kultuurielu hetkeseisule maakondade ja omavalitsuste lõikes

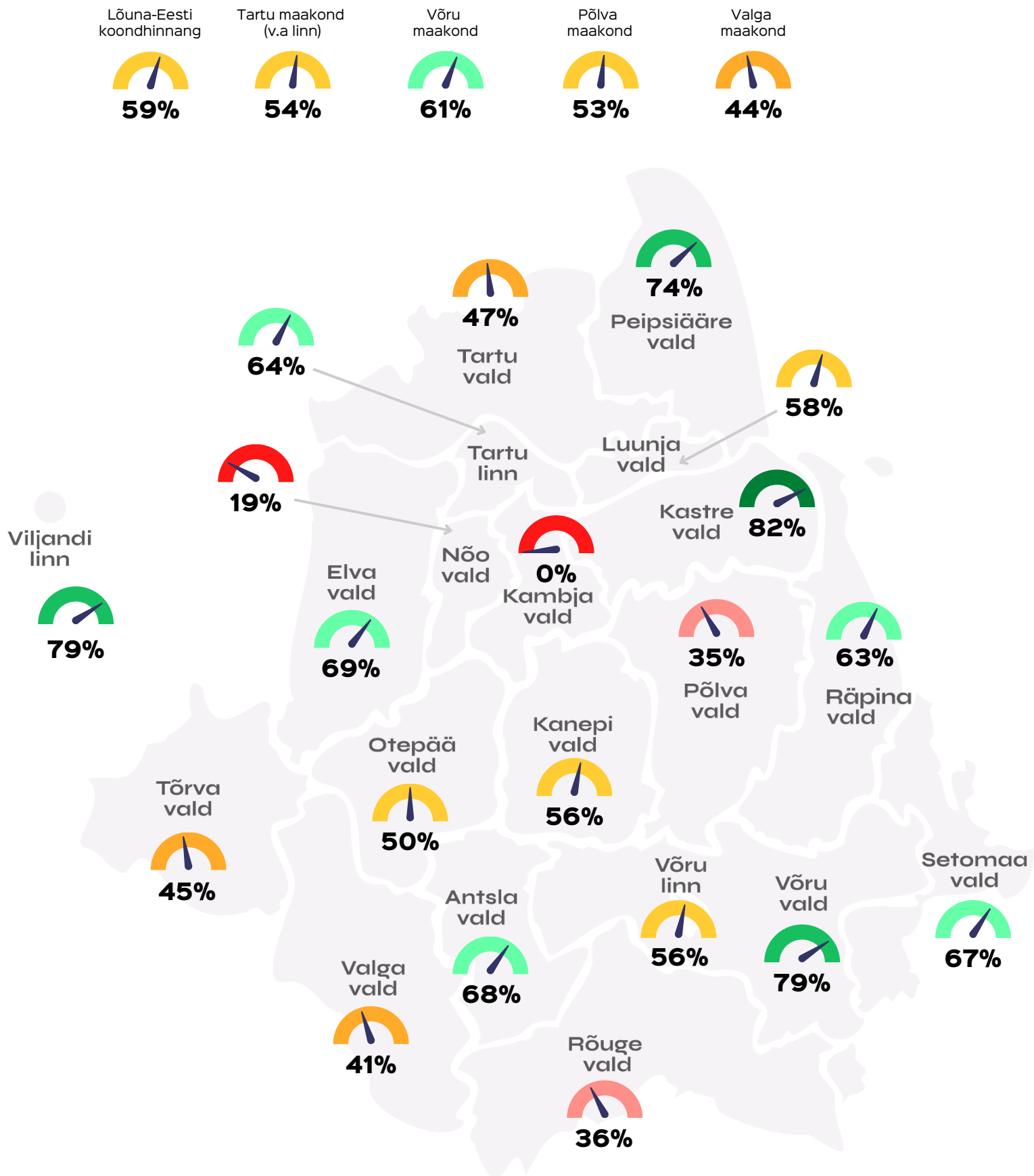

3.2. Hinnang kultuurialase info kättesaadavusele

Lisaks kultuurielu üldhinnagule vaatles uuring hinnangut kultuurialase info kättesaadavusele laiemale publikule oma piirkonnas.

Graafik 10: Hinnang kultuurialase info kättesaadavusele

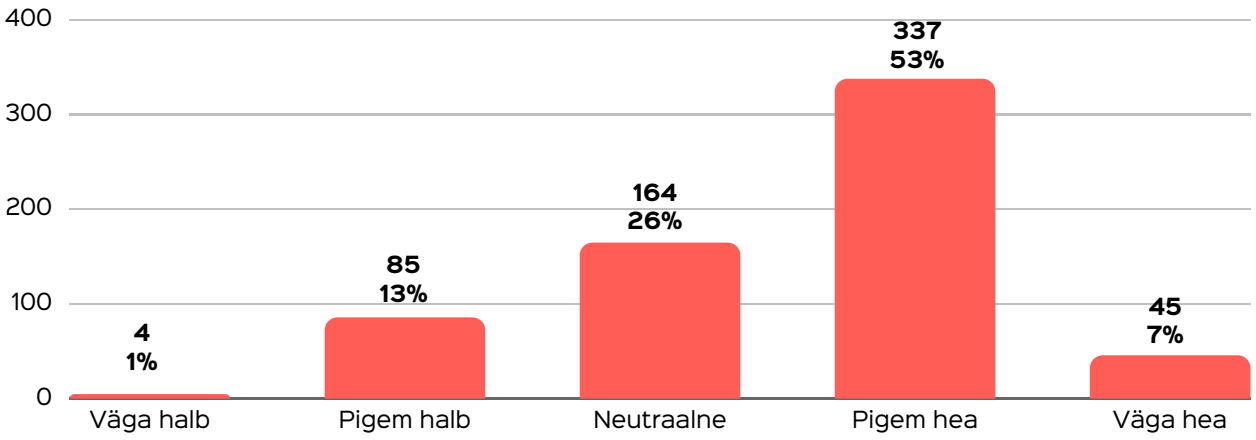

Graafik 11: Väga heade ja pigem heade hinnangute osakaal kõikidest vastanutest maakonniti

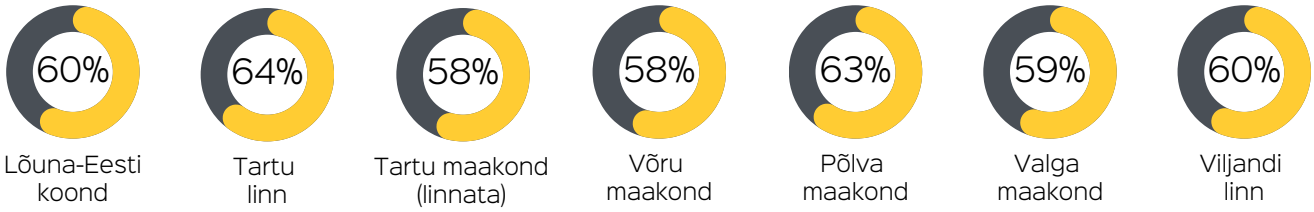

3.3. Suurimad probleemid

Vastajatel paluti nimetada kuni viis kõige suuremat probleemi tänasel päeval oma valla või linna kultuurielus. Kokku sai valida kuni 5 vastust või lisada valiku "muu" all täiendavaid probleeme.

Lõuna-Eesti koondtulemustes nimetati kõige põletavamate probleemidena kultuuri rahastamise vähesust, publiku vähest huvi, vähest koostööd kultuurivaldkonna sees ning noorte vähest osalust kultuurielus. Kõige vähem toodi probleemideni välja kultuuritaristu olukorda, koolitus- ja arendusvõimaluste nappust ning piiratud ligipääsu kultuurile.

Tartu linnas nimetati kõige sagedamini lisaks kultuuri rahastamise vähesusele ka vähest koostööd kultuurivaldkonna sees, rahastusotsuste ebaselgust, tegijate vähest tunnustamist ning spetsialistide järelkasvu puudulikkust. Kõige vähem toodi lisaks kultuuritaristu puudulikkusele ja piiratud ligipääsule esile kogukondade vähest kaasatust.

Muude nõrkuste all nimetati mh spetsialistide vähest motiveeritust, suurfestivali puudumist, halbu transpordiühendusi, puuduvaid valdkondlike strateegiaid eri kunstivaldkondadel, kultuuritegijate vähest tasustamist, riigi vähest regionaalset tuge, liigset infomüra ja ületootmist, noortele suunatud projektide puudust, kirikute ja koguduste vähest kaasamist, rahvusvahelise koostöö ja sisu vähesust.

Graafik 12: Oma valla või linna kultuurielu suurimad probleemid

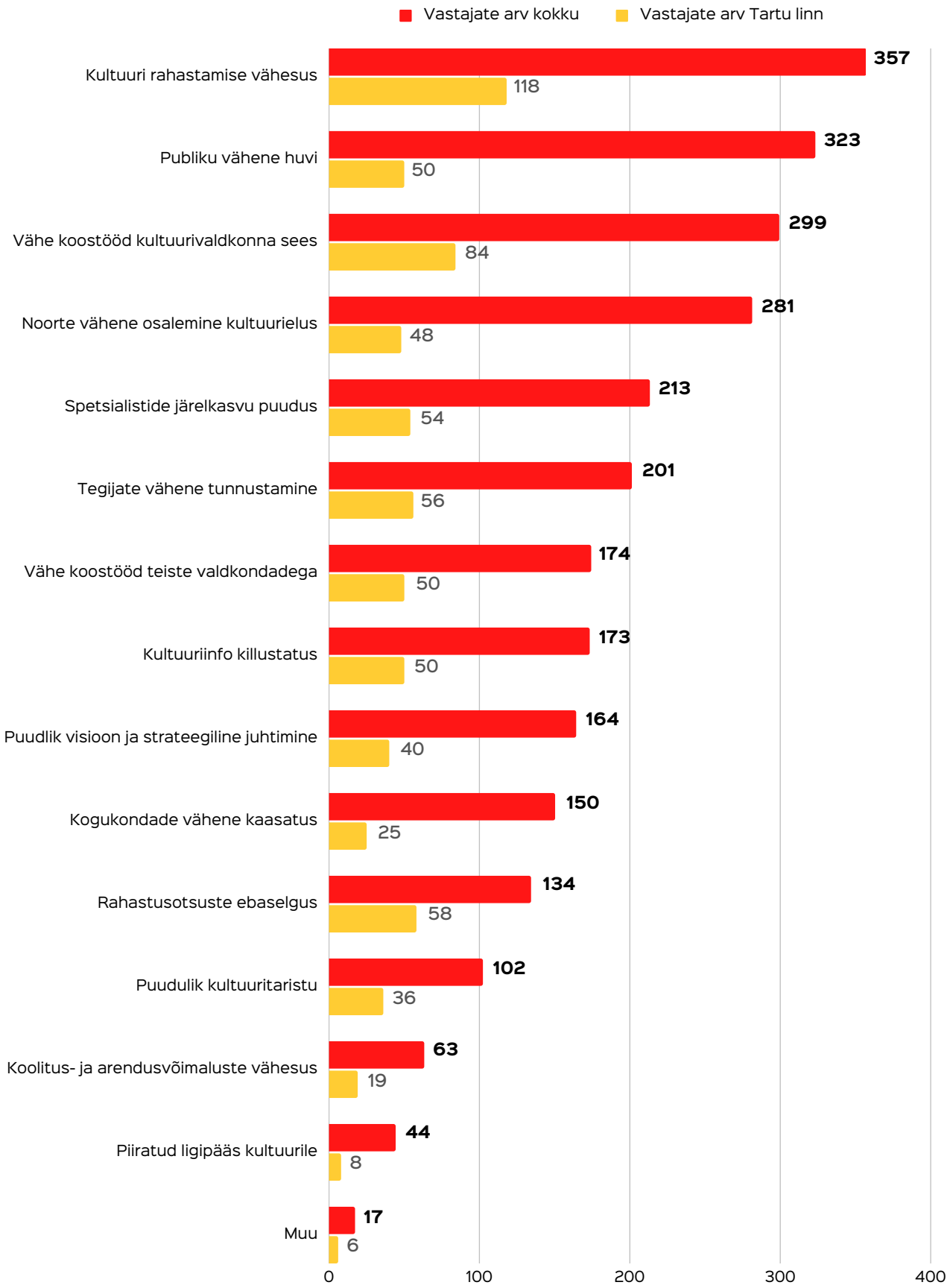

4. Rahvusvaheline koostöö

4.1. Osalemine rahvusvahelistes organisatsioonides või võrgustikes

Osalejatel paluti vastata, kas nad kuuluvad hetkel ise või esindavad oma asutust või organisatsiooni mõnes rahvusvahelises organisatsioonis või võrgustikus. Kui Lõuna-Eesti koondtulemustes vastas küsimusele jaatavalt 105 vastajat ehk 17%, siis Tartu linnas oli vastav näitaja 48 vastajat ehk 29%. Võrdluseks, 2020. a uuringus nimetas rahvusvahelistesse võrgustikesse kuulumist kokku 12% kõikidest küsitlusele vastanutest.

Graafik 13: Rahvusvahelistes võrgustikes osalevate vastajate osakaal

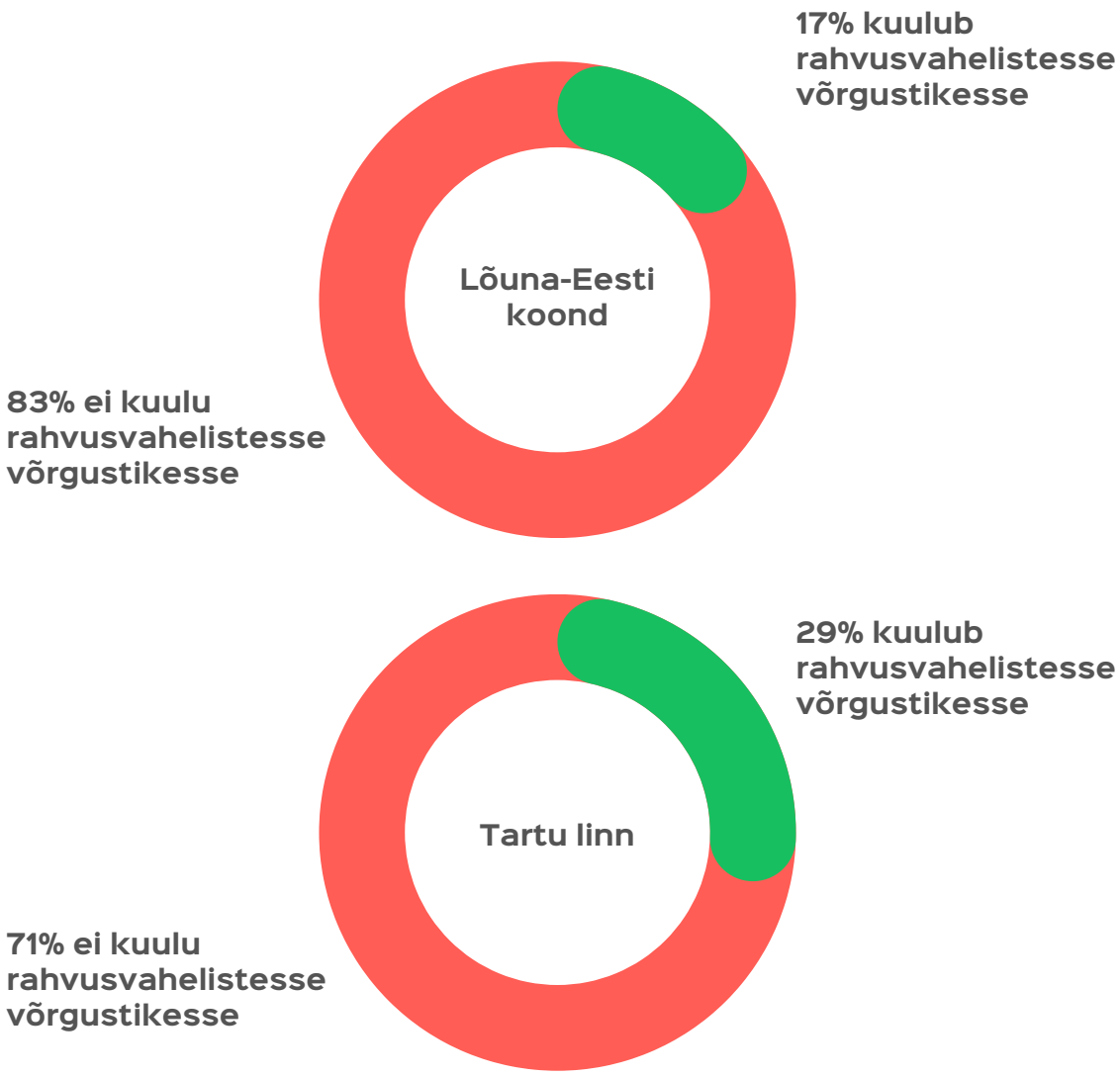

Raporti lisas 1 on toodud vastanute poolt nimetatud rahvusvahelised võrgustikud, välja arvatud Eesti organisatsioonid, millel pole selgelt rahvusvahelist iseloomu, ning sellised võrgustikud või organisatsioonid, mille puhul esitati vaid lühend, mida uuringu läbiviijatel ei õnnestunud selgitada.

Vastajad, kes ei osale rahvusvaheliste võrgustike ega organisatsioonide töös, nimetasid peamiste takistavate teguritena järgmisi põhjusi:

- ajapuudus
- tööalane vajadus rahvusvahelise koostöö järele puudub
- rahaliste võimaluste nappus
- rahvusvaheliste koostööpartnerite puudumine
- inimressursi vähesus
- puudulik keeleoskus
- teadmiste ja oskuste puudus
- info vähesus
- vähene huvi ja motivatsioon
- rahvusvahelise koostööga kaasas käiv liigne bürokraatia
- vanus (peetakse end liiga nooreks või liiga vanaks)

4.2. Osalemine rahvusvahelistes projektides

Osalejatel paluti vastata, kas neil on kogemusi viimase viie aasta jooksul mõne rahvusvahelise projekti elluviimisel. Valida sai ühe variandi (n=635). Kokku on viimasest viiest aastast rahvusvahelise projekti kogemus 222 vastajal ehk 35% kõikidest vastanutest, sh 67 juhtimise või koordineerimise rollis ning 155 projekti partnerina. Tartu linnas on vastavad näitajad 78 vastajat kogemusega ehk 46% kõikidest vastanutest, sellest 31 juhtimise või koordineerimise ning 47 osalemise kogemusega.

Viljandi linnas on mõnes rahvusvahelises projektis osalenud 53%, Võru maakonnas 42%, Tartu maakonnas 26%, Põlva maakonnas 23% ja Valga maakonnas 18% vastajatest.

Graafik 14: Rahvusvahelistes projektides osalenute osakaal ja roll projektides

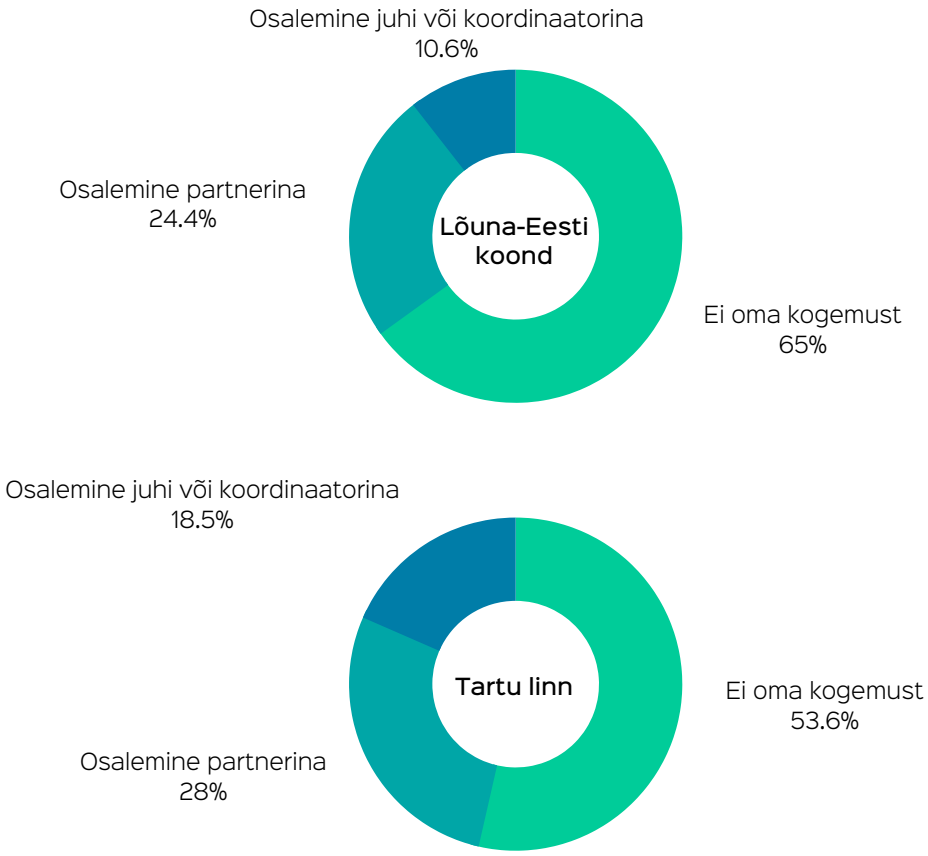

4.3. Rahvusvaheliste projektide rahastusallikad

Neil, kellel on viimasest viiest aastast rahvsuavehlise projekti elluviimise kogemus (n=222), paluti vastata, millisest allikast nende osalusega rahvusvahelised projektid on rahastust leidnud. Valida võis kõik variandid. Vastused näitavad rahastusallikate mitmekesisust, kusjuures esindatud on nii riiklikud, kohalikud ja rahvusvahelised fondid kui ka omafinantseering, sponsorlus ja ühisrahastus.

Graafik 15: Rahvusvaheliste projektide rahastusallikad

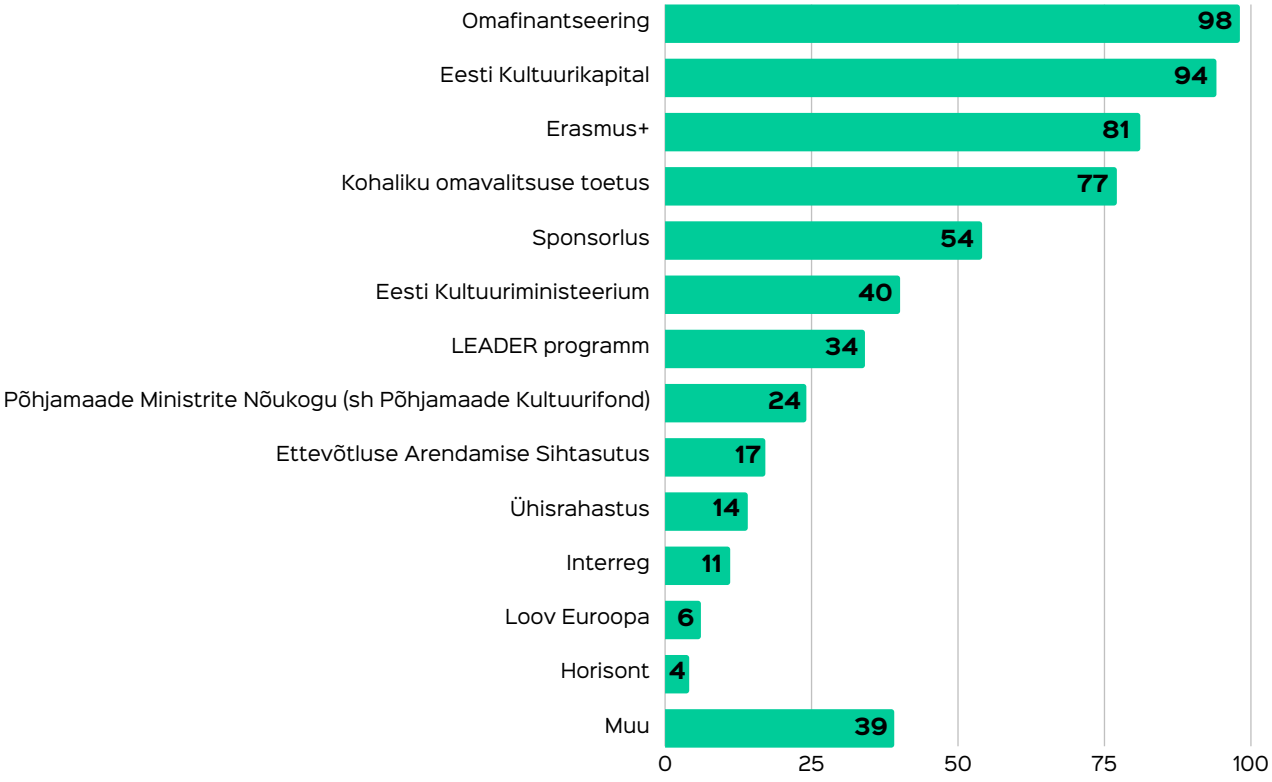

Variandi "muu" all nimetati rahastusallikate seas muuhulgas järgmisi:

- Välisministeerium
- Haridus- ja Teadusministeerium
- Euroopa Kultuuripealinn
- Solidarity Corpse
- Briti Nõukogu
- USAID
- Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV)
- Eesti Autorite Ühing
- Eesti Rahvakultuuri Keskus
- Eesti Rahvuskultuuri Fond
- Riigikantselei (Eesti Vabariik 100)
- Arenduskeskused
- Europa Cinemas
- Saatkonnad
- Hasartmängumaksu Nõukogu
- Keskkonnainvesteeringute Keskus
- Euroopa Komisjon
- Läti Kultuuriministeerium
- Läti Välisministeerium
- Projektide välispartnerite rahastus

5. Kompetentsid

5.1. Teadmiste ja oskuste arendamise vajadus

Vastajatel paluti hinnata enda oskuste ja teadmiste arendamise vajalikkust skaalal "väga vajalik", "pigem on vajalik", "pigem ei ole vajalik", "ei ole üldse vajalik". Käesolevas graafikus on teemad järjestatud vajalikkuse alusel ehk variantide "väga vajalik" ja "pigem on vajalik" koondhindena.

Graafik 16: Teadmiste ja oskuste arendamise vajalikkus

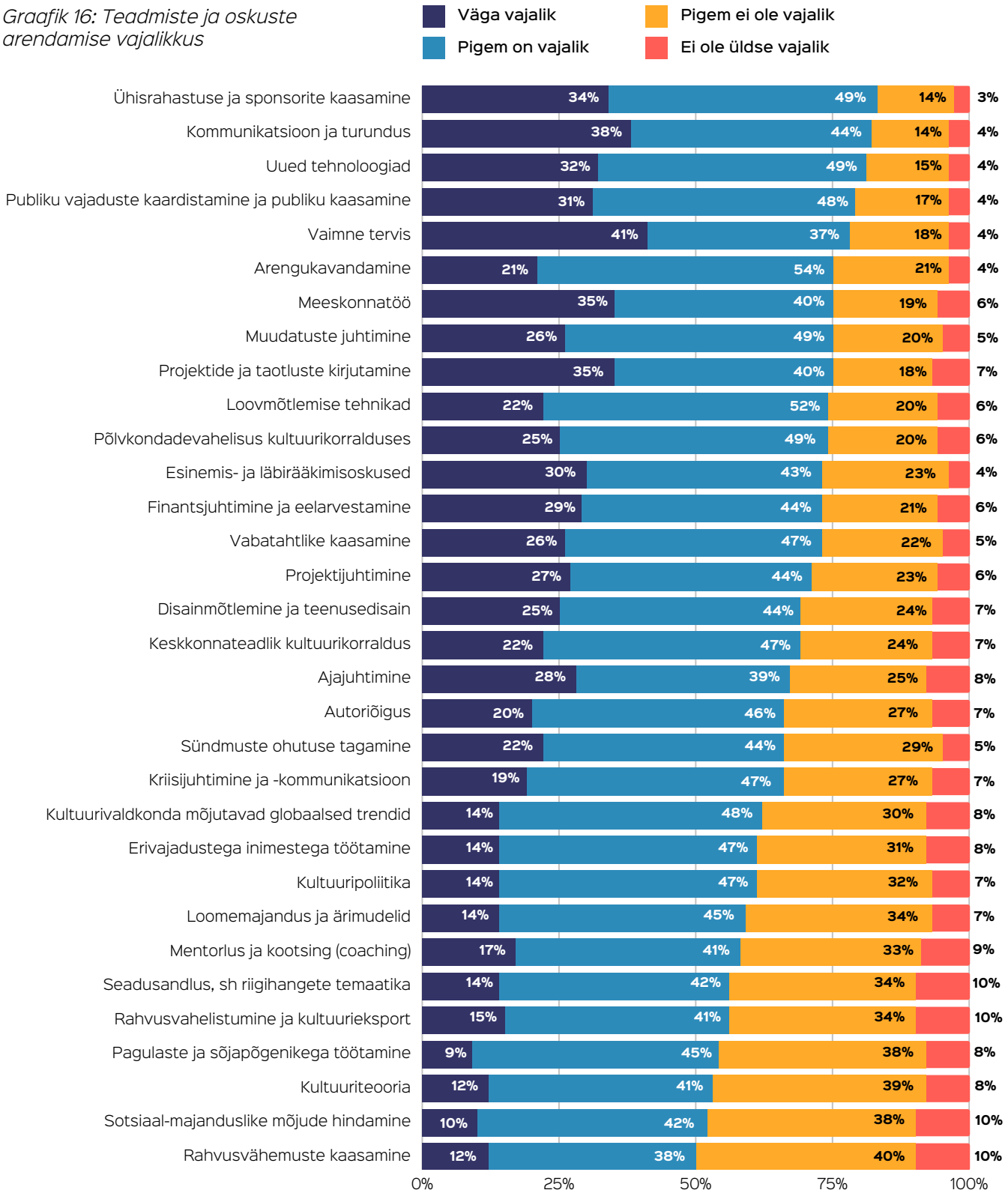

2022. a küsitluse tulemused haakuvad suures osas 2020. a küsitluse tulemustega. Kaks aastat tagasi moodustasid kõige kõrgema koondhindega teemade pingerea meeskondade juhtimine ja inimeste motiveerimine (käesoleval aastal 7. koht), kommunikatsioon ja turundus (2. koht), publiku vajaduste kaardistamine ja kaasamine (4. koht), finantsjuhtimine ja eelarvestamine (13. koht), ühisrahastuse ja sponsorite kaasamine (1. koht), projektide ja taotluste kirjutamine (9. koht), uute tehnoloogiate roll kultuurikorralduses (3. koht) ning strateegiline kavandamine (6. koht).

Koroonakriisi ja teiste kriiside kontekstis on uue teemana lisatud vaimse tervise teema asetunud pingereas 5. kohale, sõjapõgenikega töötamine on jäänud pingereas lõppu, kuid siiski peavad üle pooled vastajad teemat oluliseks.

Muude arendamist vajavate teemade all mainiti muuhulgas järgmisi:

Kultuurikorraldusega seotud teemad

- Kunstimänedžmendi kasvatamine ja koostöö
- Elamusürituste korraldamise oskus
- Kultuuri ja loovuse arendamine
- Kultuuritarbija ootused
- Maksudega seonduv
- Näituste korraldamisega seonduv
- Tarbijakaitse ja tarbijaõigused
- Kogukonna mugavustsoonist väljatoomine
- Kogukonna panus sõltuvustega võitlemisel

Valdkondadevahelisuse ja koostööga seotud teemad

- Kohaliku omavalitsuse ja erasektori koostöö
- Konkurentide vaheline koostöö
- Lävimine erinevate põlvkondadega, nende kaasamine vabatahtlikena
- Valla kultuuriellu ja haridusasutuste kaasamine

Eri kunstiliikide ja kultuurivaldkondadega seotud teemad

- Kuraatori väljaõpe
- Maastikuarhitektuur
- Tants ja liikumine kehapsühholoogias

Rahvakultuuriga seotud teemad

- Kohalike eripärade esiletoomine Eesti kultuuris ja ajaloos
- Kohalikud kihelkondlikud kultuurimustrid ja identiteedid, kohalikud põliskeeled, kultuuri ja maastike ning looduslikku elurikkuse seosed, looduslikud pühapaigad, kohalikud käsitööoskused, piirkondlikud toidukultuurid jms
- Rahvapärimuse edasiviijate ja arendajate koolitus

Muud teemad

- Digioskused
- Keeleõppe põhimõtete kaasajastamine nii tavakoolides kui ka ülikoolides
- Maakondade ja kohalike omavalitsuste sihipärane ja läbimõeldud kultuuristrateegia
- Riigi ja omavalitsuse pakutav tugi nii teadmiste kui rahastuse poolt
- Vaimne tervise teemad koostöös kristlike kogudustega

Vastajate üldhinnang enesearendamise ja -täiendamise võimalustele Lõuna-Eestis on pigem hea. Väga heaks või pigem heaks hinnanud vastajate osakaal oli 53% (Tartu linnas vastav näitaja 50%). Viljandi linnas on võimalustega väga rahul või pigem rahul kokku 65% vastajatest, Valga maakonnas 59%, Võru maakonnas 58%, Põlva maakonnas 56% ja Tartu maakonnas (ilma linnata) 48%.

Graafik 17: Üldhinnang enesearendamise ja -täiendamise võimalustele

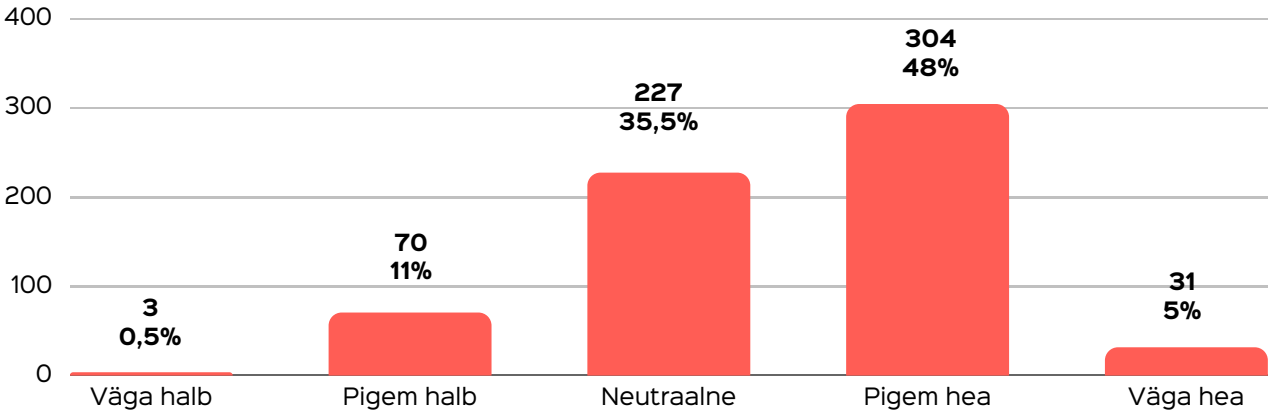

Enesearendamisel ja -täiendamisel toodi peamiste takistustena muuhulgas välja järgmisi tegureid:

- Ajapuudust
- Rahalisi vahendeid
- Sobimatud formaadid (näiteks veebikoolitused eakatele)
- Transpordivõimalused (koolituse toimumiskoht)
- Vähest motiveeritust
- Infopuudus
- Vanust
- Tavategevuse (teenuse) katkestamine koolituse ajal
- Ühekülgne koolitusvalik

Ülekaalukalt kõige sagedamini mainiti ajapuudust ja rahaliste vahendite nappust.

5.2. Eelistatud enesearendamise ja -täiendamise formaadid

Vastajatel paluti hinnata kõige eelistatumaid enesearendamise ja -täiendamise formaate. Valida sai kuni 5 varianti etteantud valikute hulgast.

Muude formaatide all nimetati täiendavalt mh töökohapõhist õpet, võimalust jälgida kolleegide tunde nende juhendatavatele gruppidele, individuaaltunde, koostööd, koolituste läbiviimist teistele ning mentorlust kombineeritult praktikaga.

Graafik 18: Eelistatud enesearendamise ja -täiendamise formaadid

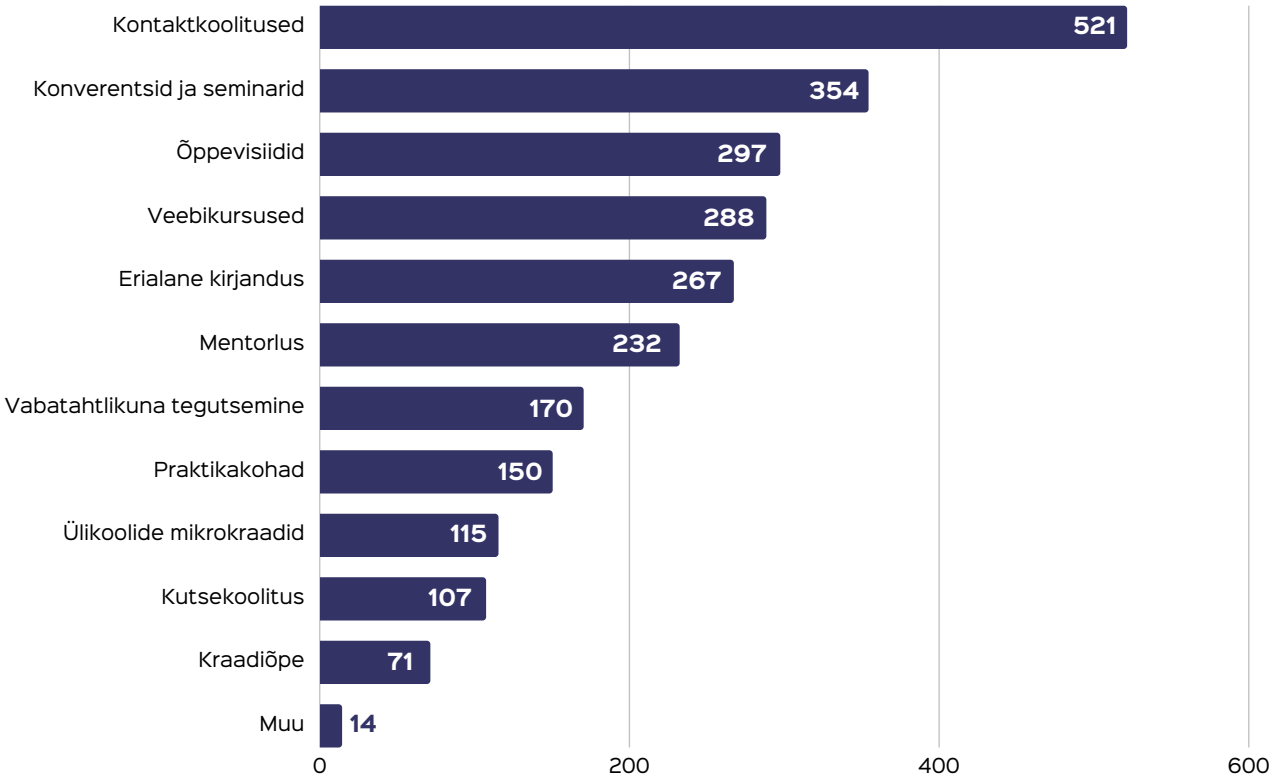

5.3. Kultuurikompass

Osalejatel paluti vastata, kas nad on osalenud mõnel Tartu linna kultuuriosakonna ja Tartu 2024 koostöös korraldatud kultuurikorraldajate programmi "Kultuurikompass" sündmusel.

Mingil kujul (kas füüsiliselt või virtuaalselt osalenud või vähemalt materjalidega tutvunud) on 51% Lõuna-Eesti vastanutest, Tartu linnas on vastav näitaja 58%. Eelmise uuringu (2020) kohaselt oli mõnest Kultuurikompassi seminarist osa võtnud vähemalt 50% vastajatest, Tartu linnas oli vastav näitaja ligi 70%.

Graafik 19a: Osalemine Kultuurikompassi sündmustel, Lõuna-Eesti koondtulemused

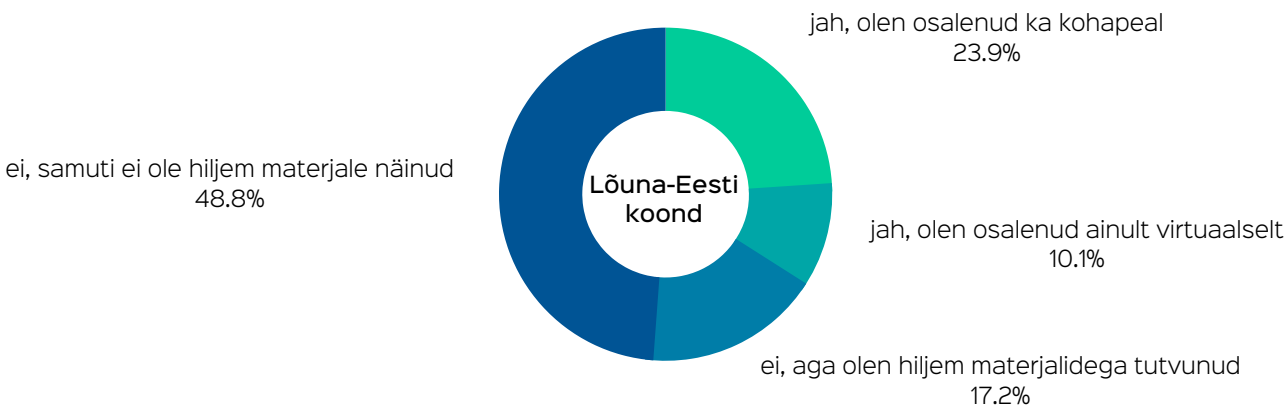

Graafik 19b: Osalemine Kultuurikompassi sündmustel, Tartu linna tulemused

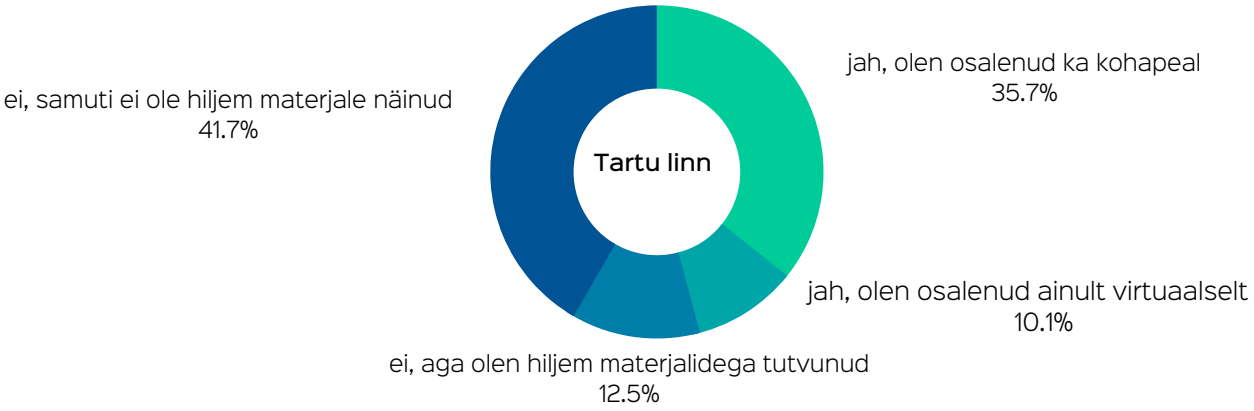

Vastajad, kes on osalenud füüsiliselt või virtuaalselt Kultuurikompassi sündmustel, andsid saadud kogemusele hea hinnangu. Väga heaks või pigem heaks hindas Kultuurikompasse 65% vastajatest, Tartu linnas oli vastav näitaja 70%. Eelmise (2020) uuringu põhjal pidas Kultuurikompassi kasulikuks või väga kasulikuks 85% osalejatest.

Graafik 20: Kultuurikompassil osalenud vastajate rahulolu sündmusega, Lõuna-Eesti koond

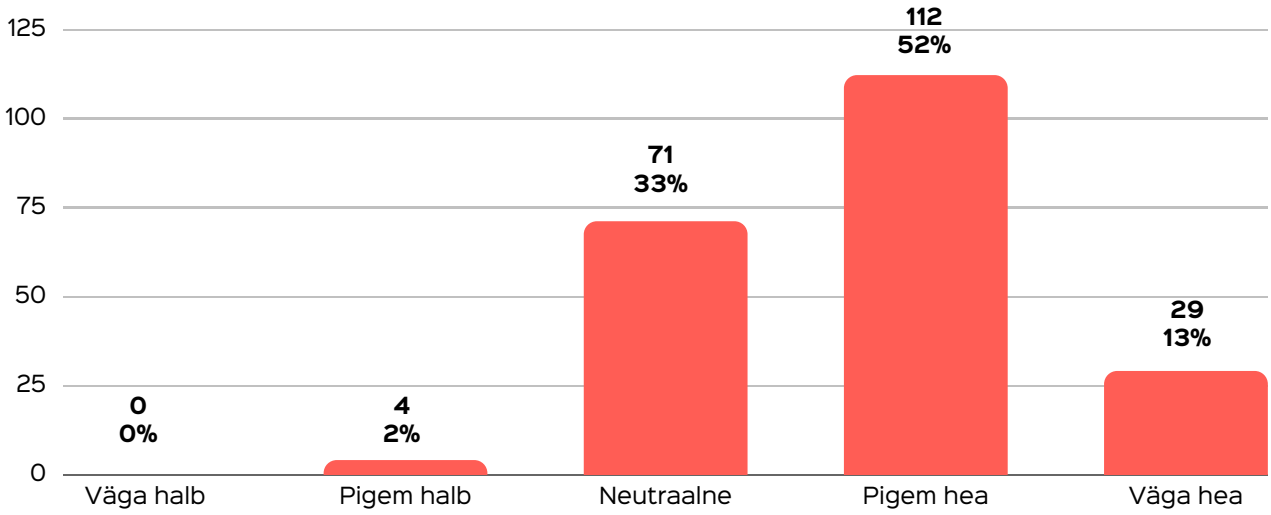

Vastajad, kes ei ole osalenud Kultuurikompassi sündmustel, said valida ette antud põhjustest kõik sobivad variandid või lisada täiendavaid põhjuseid.

Graafik 21: Kultuurikompassil mitteosalenud vastajate põhjused

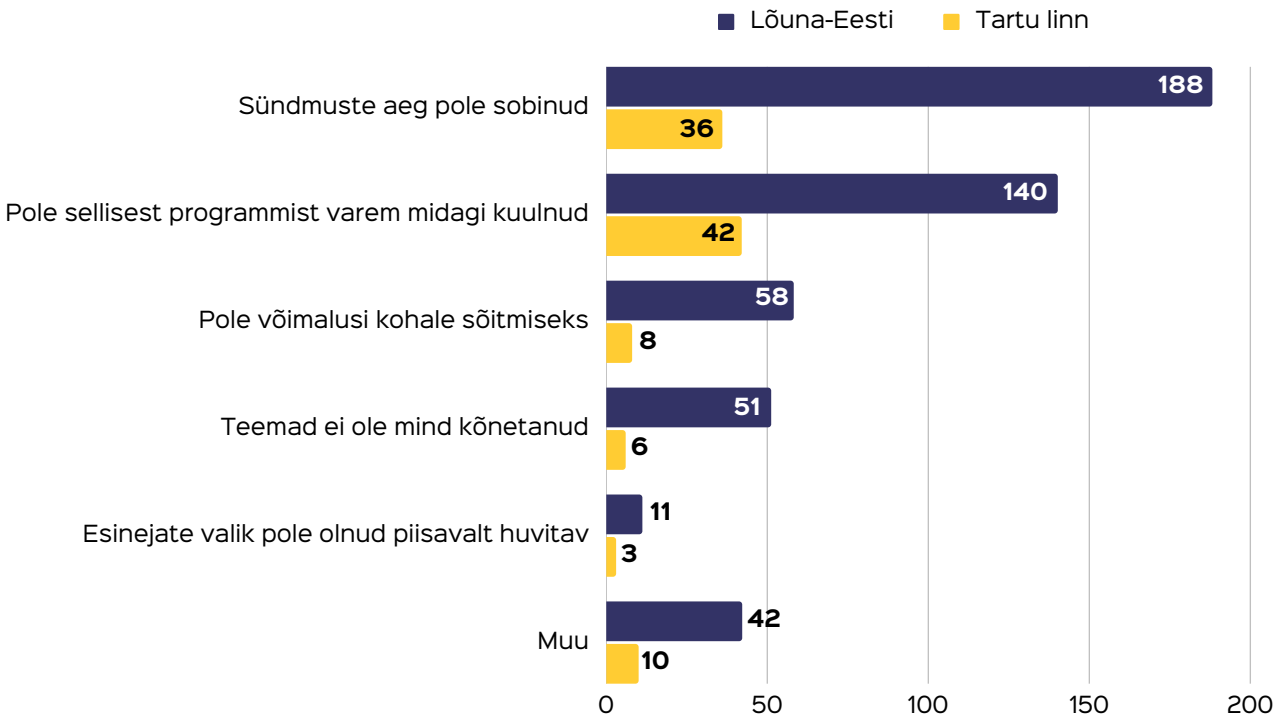

Muude variantide all nimetati mh ajapuudust, teemade vähest seost tööalaste väljakutsetega, huvipuudust, enda mitte identifitseerimist kultuurikorraldajana, soovi keskenduda peamiselt kohalikule tegevusele, kehva turundust.

6. Koostöö

6.1. Koostöö eri osapooltega

Osalejatel paluti hinnata koostöökogemust eri osapooltega. Hinnata paluti vaid juhul, kui vastajal on antud osapoolega koostöökogemus viimase viie aasta jooksul, vastasel juhul tuli jätta vastamata.

Hinnanguid sa anda skaalal "väga hea", "pigem hea", "neutraalne", "pigem halb" või "väga halb" koostöökogemus. Vastused on järjestatud kogemust omavate vastajate väga heade ja pigem heade hinnangute koondhinde alusel.

Graafik 22: Hinnang eri osapoolte vahelisele koostööle, Lõuna-Eesti koond

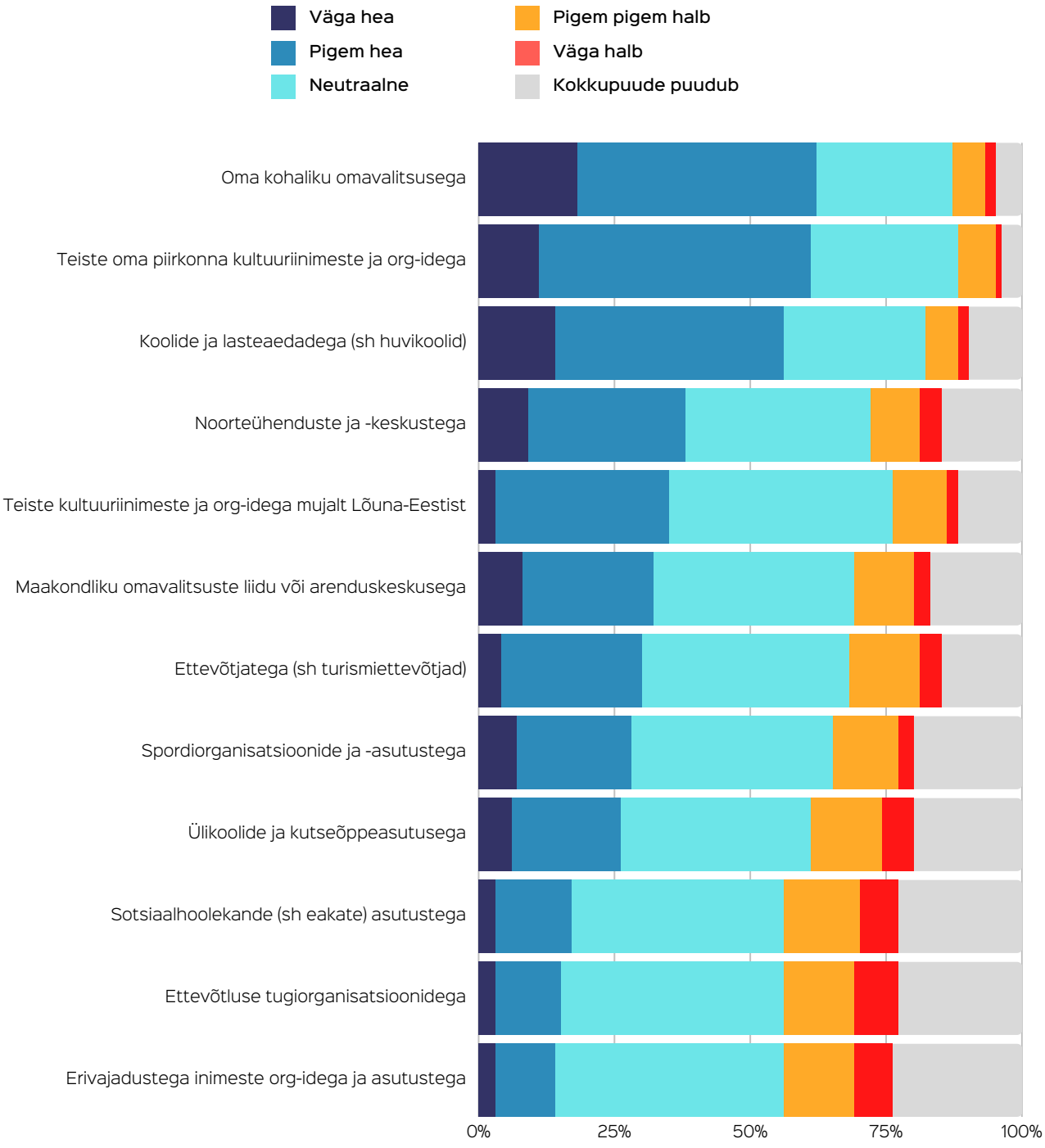

Kõige positiivsemalt hindasid vastajad koostööd oma kohaliku omavalitsusega (65% koostöökogemust omanud vastajatest hindasid koostööd positiivselt), teiste oma piirkonna kultuurivaldkonna inimeste ja organisatsioonidega (63%) ning koolide ja lasteaedadega (sh huvikoolidega) (62%). Kõige madalamad hinded sai koostöökogemus sotsiaalhoolekande asutustega ja eakate päevakeskustega (22%), ettevõtluse tugiorganisatsioonidega (sh Tartu Loomemajanduskeskus, Tartu Ärinõuandla jt) (20%) ning erivajadustega inimeste organisatsioonidega ja asutustega (18%).

Alljärgnevalt on eraldi on välja toodud maakondlikud (ja Tartu linna) erisused koostööle oma kohaliku omavalitsusega. Vastused on järjestatud kogemust omavate vastajate väga heade ja pigem heade hinnangute koondhinde alusel. Selle järgi omavad kõige positiivsemat koostöökogemust Tartu maakonna (ilma linnata), Võru maakonna ja Valga maakonna kultuuritegijad (kõik üle Lõuna-Eesti keskmise taseme), Tartu linnas jäi väga hea ja pigem hea koostöökogemuse koondhinne alla 50% (hinnang 47%). Tartu linnas oli ka suurim osakaal neid vastajaid, kellel kohaliku omavalitsusega koostöökogemus viimase viie aasta jooksul üldse puudub (11% vastajatest).

Graafik 23: Hinnang koostööle kohalike omavalitsustega, maakondade (ja Tartu linna ning Viljandi linna) lõikes

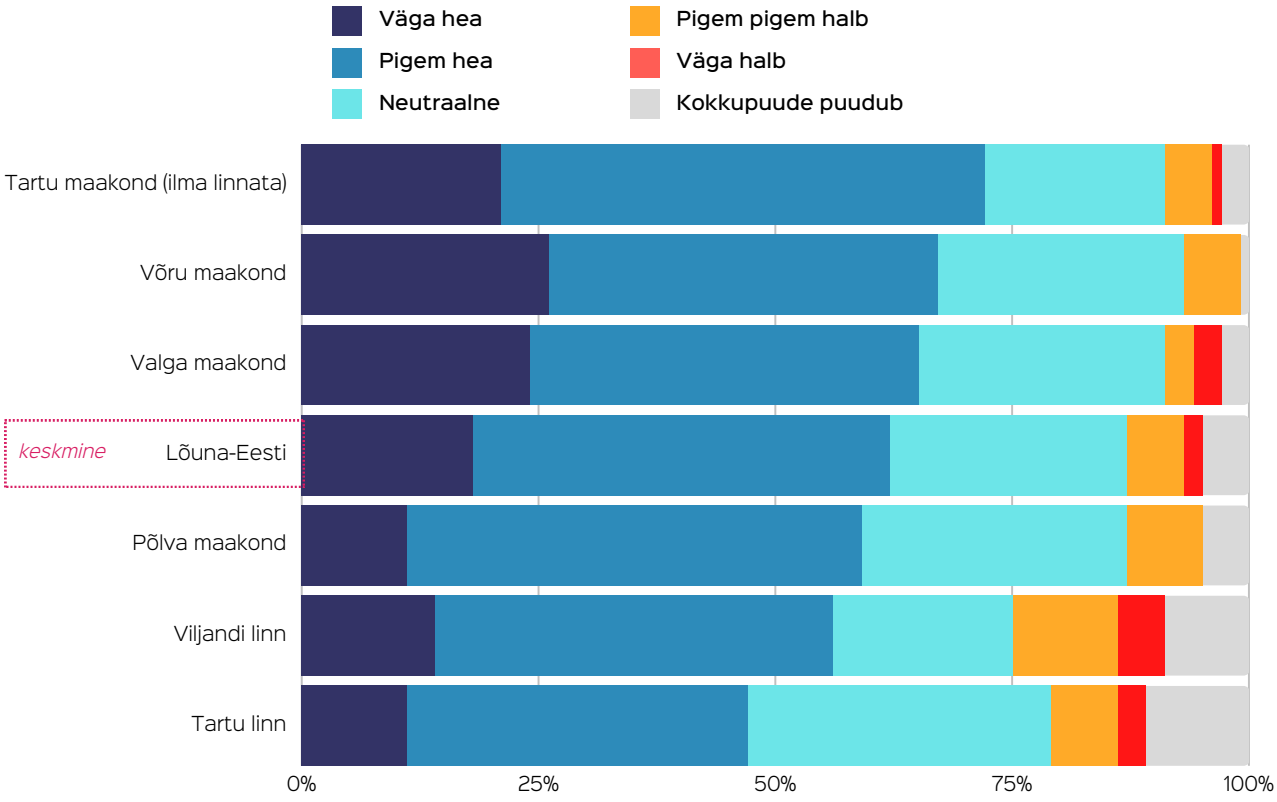

Samuti on alljärgnevalt eraldi on välja toodud maakondlikud (ja Tartu linna) erisused koostööle maakondliku omavalitsusliidu või arenduskeskustega. Vastused on järjestatud kogemust omavate vastajate väga heade ja pigem heade hinnangute koondhinde alusel. Positiivseimad kogemused on Võru maakonnas (59% kõikidest viimase viie aasta jooksul koostöökogemust omavatest vastajatest), Tartu maakonnas (ilma linnata) (39%) ja Viljandi linnas (39%), kõige madalam näitaja on Tartu linnas (27%).

Graafik 24: Hinnang koostööle maakondlike omavalitsusliitude ja arenduskeskustega, maakondade (ja Tartu linna ning Viljandi linna) lõikes

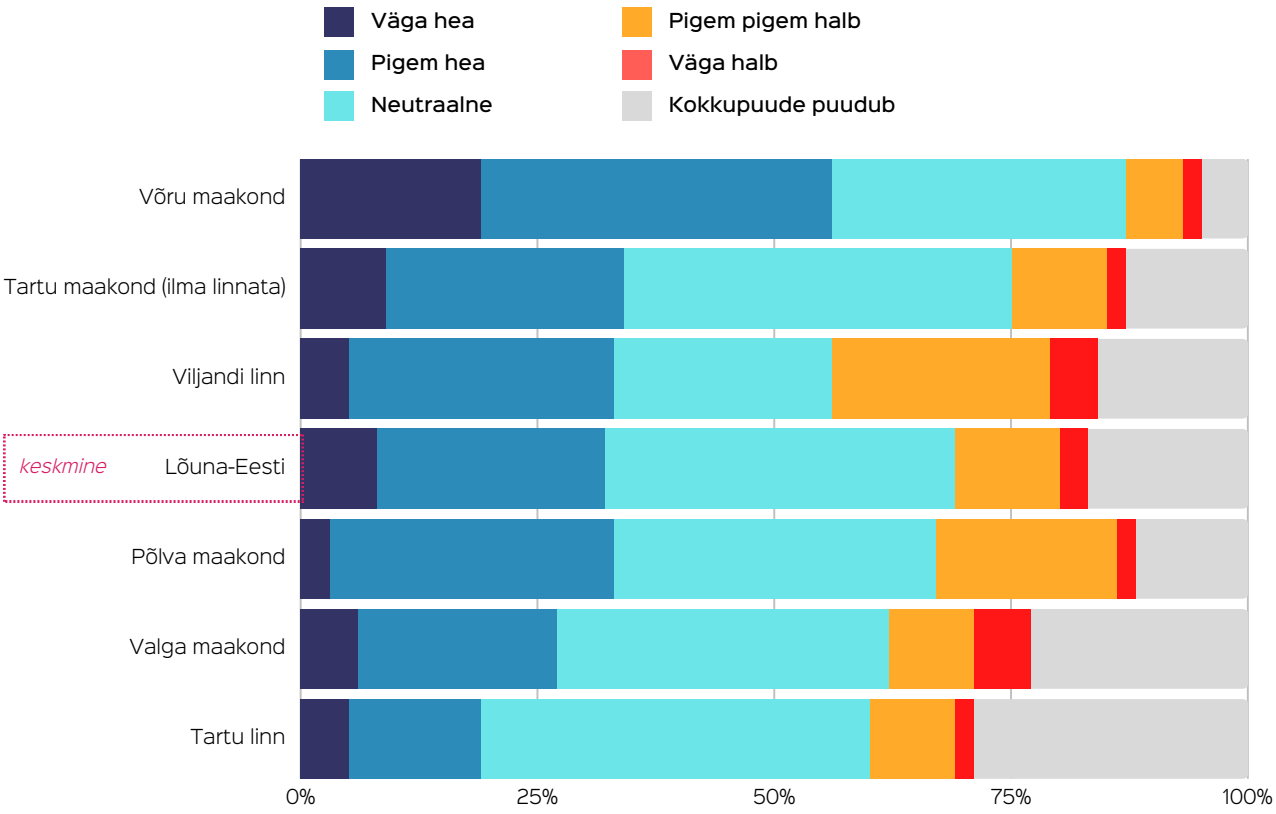

6.2. Ettepanekud koostöö parandamiseks

Osalejatel paluti teha võimalusel ettepanekuid koostöö parandamiseks eri osapooltega. Ettepanekud (n=46) sisaldasid muuhulgas järgmist (ettepanekuid on temaatiliselt grupeeritud ja sõnastust vajadusel parandatud):

1) Sisukam kaasamine, infovahetus ja isiklik kontakt

- Luua teadlikult enam kontakte, rohkem isiklikke kontakte ja lähenemisi
- Eri osapooled peaksid teineteisele lähenema
- Osapoolte suurem kaasamine
- Rohkem infot kohtumiste ja ürituste kohta
- Kontaktid võiksid tekkida, kui kuhugi mingis küsimuses pöörduda
- Kaasava eelarve vajalikkus
- Kirikuid ja kogudusi Tartu 2024 programmi järgi Eesti Vabariigis nagu ei eksisteerikski
- Eakatele suunatud tegevuspäevad
- Korraldada üritusi, kus saaks omavahel tuttavaks (väiksemaid töötoad, "maailma kohvikud" jms), tahaks jagada enda võimalusi ja teada saada teiste ressurssidest
- Parem kommunikatsioon, olete liiga kinnise ringi teinud ega lase värsket verd sisse

2) Tegevuste strateegilisem planeerimine ja koostöö

- Kohalikult omavalitsuselt sooviks rohkem strateegilist planeerimist, tegevuste planeerimist, koostööd, infot, ürituste korraldamisel kaasamist
- Koostöö omavalitusega võiks olla sisukam ja tihedam
- Koostöö peab sündima naturaalselt, kahe või enama osapoole soovist ja teineteisemõistmisest, mitte paberil ja dokumenti linnukese tegemise pärast
- Ühised valdkonnaspetsiifilised kokkusaamised probleemide kaardistamiseks
- Spordi-ja liikumisharrastust ning rahvakultuuri edendavate organisatsioonide ja asutuste vahel koostöö edendamine
- Koostöö ei peaks olema inimeselt inimesele vaid organisatsioonilt organisatsioonile

3) Töö efektiivsemaks muutmine

- Omavalitsus peab oma allasutuse juhid tööle panema
- Vallal võiks olla sotsiaalvaldkonna töötajaid ja nende juht
- Arenduskeskustelt sooviks saada rohkem infot ja selgitusi tegevuste kohta
- Koostöö süsteemne paranemine oleks võimalik, kui töötajad ei töötaks nii suure töökoormusega - jääks mahti ka koostöövõimalustele mõelda, veel enam teostada
- Olgem täpsemad ja varajasemad oma soovidega inventari osas, mida sündmuseks vajate, iga planeerimata liigutus on lisastress ja võidujooks ajaga käib sündmuse korraldamisel alati kaasas

4) Tegijate märkamine, tunnustamine ja motiveerimine

- Toetada motivatsiooni koostööks ning leida täiendavaid vahendeid
- Maakonna ja omavalitsuse tasandil tuleks märgata ja tunnustada neid, kes on kodukanti ja Eestit väärikalt esindanud rahvusvahelisel, vabariiklikul või isegi kodukandi tasandil

7. Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024

7.1. Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 mõju kultuurielule

Vastajatel (n=635) paluti hinnata, milline saab nende hinnangul olema Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 mõju kultuurielule vastajate omavalitsuses. Ootuspäraselt on Tartu linna vastajate hinnangud kultuuripealinna mõjule kõrgemad kui mujal Lõuna-Eestis. Tartu linnas peab Tartu 2024 mõju kohalikule kultuurielule väga oluliseks või küllaltki oluliseks kokku 67% vastajatest, Lõuna-Eestis tervikuna aga 53%.

Maakondlikult on erisused hinnangutes olulised. Kui Viljandi linnas peab mõju oluliseks või väga oluliseks 53%, Tartu maakonnas (ilma linnata) 52% ja Põlva maakonnas 47%, siis Võrumaal on vastav näitaja vaid 39% ja Valgamaal 35%.

Graafik 25: Hinnang Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 mõjule, Lõuna-Eesti koond ja Tartu linn

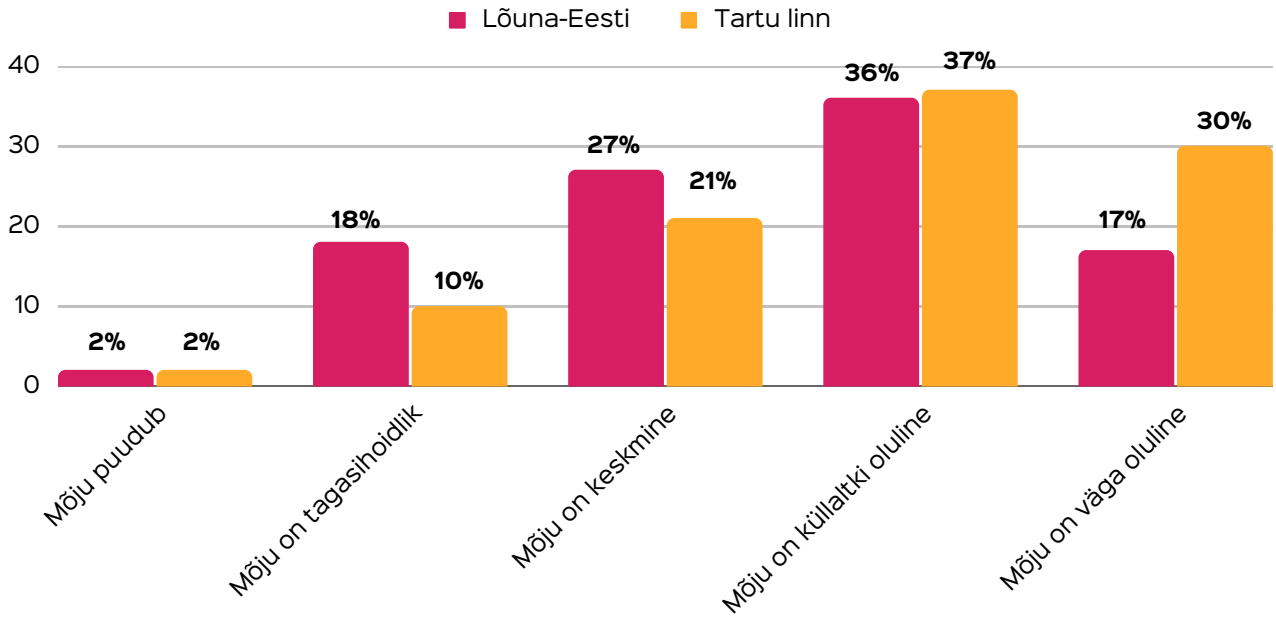

Vastajatel (n=217) paluti vabas vormis sõnastada oma ootusi kultuuripealinna programmile ning nimetada, milliseid muutusi soovitakse programmi tagajärjel näha. Vastuseid analüüsides võib vastajate ootused kokkuvõtvalt esitada 12 kategoorias (esinemissageduse põhjal) koos valitud tsitaatidega vastusest:

1. JÄRJEPIDEVUS - oodatakse kultuuripealinna pikaajaliselt kestvat mõju Tartu ja Lõuna-Eesti kultuurielule, aga ka suuremat tähelepanu ja toetust siinsetele kultuuritegijatele ning -nähtustele pärast 2024. aastat.

- *Loodud sündmused peavad olema jätkusuutlikud peale kultuuripealinna lõppu.*
- *Suurim ootus on see, et 2025. aastal ei tuleks must auk, vaid mõeldakse ka sellele, mis saab edasi ning kuidas kultuurieluga edasi liigutakse.*
- *Ideaalis võiks kasvada ühiskondlik arutelu, milleks on meil kultuuri vaja toetada ning kuidas aitab selle viljelemine kaasa igapäevasele elukorraldusele.*
- *Programmi abil võiks kuidagi tekkida ka kultuuripoliitiline arenguvaade valdkonniti, julgemad süsteemid oma inimeste välismaale ja mujale Eestisse koolitama saatmiseks, et nad siis sealt (pool)-proffidena taas tagasi tuua.*
- *Ehk midagi jäävat, mitte ainult projektipõhist kärtsu-mürtsu, mis peatselt meelest läheb*
- *Kultuuri suurem väärtustamine - tegijate-töötajate tunnustamine, ka rahaliselt.*
- *Et "ühepäeva" projektid ei tõrjuks kõrvale ega suretaks välja neid, kes igapäevaselt kultuuriga tegelevad ning peavad seda tegema ka peale Tartu 2024 lõppemist.*

- *Seda, et kultuuripealinna aasta järel oleks kultuur endiselt vähemalt sama oluline publiku ja rahastajate jaoks. Loodetavasti luuakse selle suurprojektiga linna ka mingit pikemaajalist väärtust, mis püsib aastaid. Loodetavasti pääseb esile meie kohalik eripära (mille poolest teistest riikidest/kultuuripealinnades kultuuriliselt eristume?) ning see aitab Tartu ja Eesti kuvandit laiemalt võimalike külaliste jaoks huvitavamaks muuta.*
- *Soovin püsivaid muudatusi: uusi formaate, lisanduvat publikut, suuremat toetust kultuurile linnaeelarves, loodetavasti ka muutusi linnaruumis ja inimeste kultuuriharjumustes.*
- *Et tehtaks miskit, millel on tulevikus ka perspektiivi toimida.*
- *Ootan, et programm tooks kohalikku kultuurikorraldusse värskeid tuuli ja paneks inimesed koos tegutsema ning looma. Muudatustest soovin näha, et KOV tasandi kultuurikorraldus oleks läbimõeldum ja mõeldaks rohkem koostoimele teiste valdkondadega (n haridus). Et KOVides kultuuri valdkonnas tegutsevad inimesed poleks mitte ainult pädevad ametnikud vaid ka kultuuri tõeliselt armastavad ja avatud meelega inimesed.*
- *Soovin näha pikaaegset mõju kultuurivaldkonna suurimale väärtusele - valdkonnas tegutsejatele. Kõige kandvam pärand on need inimesed, kes on saanud võimestatud ja läbi eduelamuste uuele tasemele tõusnud.*
- *Kultuuri peaks olema selgelt tajutud Tartu identiteedi põhikomponendina ja selle vääriliselt rahastatud nii kultuuriasutuste kui kolmanda sektori tegevuses. Loojad ise peaksid olema märksa teadlikumad Euroopa ja maailma protsessidest ja valupunktidest ning nendega oma loomingus rohkem suhestuma, et äratada rohkem huvi ka väljaspool oma keeleruumi. Kultuuripealinna mõju peaks olema tuntav ka linnaruumis, selle kujundamisel ühtaegu keskkonnahoidlikumaks ja kultuurikesksemaks. Kultuurikorraldusse peaks lisanduma uusi professionaalseid tegijaid, sealhulgas noorte seast, kes tahaksid oma tuleviku pikemalt Tartuga siduda või välisõpingute järel siia naasta. Kindlasti peaks kultuuripealinna-aasta tihendama kultuurikeskkonna ja ülikoolide, eeskätt Tartu Ülikooli sidet, samuti Tartu ja Lõuna-Eesti sidet.*
- *Ei ole väga suurt usku, et selline sündmusepõhise kultuurikäsitluse suurprojekt saaks mõjutada ka tegelikku piirkondliku kultuurielu. Sellised mõõdikud nagu külastuste arv ja piirkondlik majanduslik kasu on ju pigem tarbimisühiskonna majanduslikud ootused. Kultuurielu võiks tähendada aga hoopis elus kultuuriinimesi, kes elavad selles piirkonnas ja tegutsevad ka igapäevaselt mingis kunstivaldkonnas, kas harrastaja või professionaalina. Ehk siis minu ootus oleks, et meil on piirkonnas aastal 2025 rohkem kultuurikollektiive ja loovisikuid, kes ka reaalselt tegutsevad ja kelle loodud looming pakub nii piirkonna elanikele kui väliskülaliste kunstilist elamust. Vastasel korral on see kui õhku lastud ilutulestik, mille suitsu hajudes vaatab vastu vaid pime öö.*
- *Super oleks, kui kohalikud kultuuritegijad ise taipavad, kui väärtuslikud ja erilised nad on.*
- *Soovin, et kui mingi süsteem luuakse, siis sellel on jätkusuutlik mõju, mitte ainult projektipõhine.*
- *Et ka peale Tartu 2024 jätkuks omavalitsustes suurprojektid ja üritused.*

2. TUNTUS - oodatakse kultuuripealinna mõjul piirkonna tuntuse tõusu nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt, Tartu ja Lõuna-Eesti paremat positsioneerimist kultuuriturismi sihtkohana, külaliste arvu olulist kasvu ning hooajalisuse vähenemist.

- *Suurem piirkonna tuntus ja huvi siia tulla. Piirkonna erisus ja "eksootika" Lõuna-Eesti kontekstis.*
- *Tartu ja Tartumaa eripära edasi andmine kogu maailmale.*
- *Tartu tuntuse kasv lähiriikides ja kaugemalgi, sellega kaasnev sise- ja välisturismi kasv ka kultuuripealinna järgsetel aastatel.*
- *Kindlasti soovin, et Tartu ja Lõuna-Eesti tuntus ja nähtavus maailmas kasvaks väga oluliselt, mis hakkaks pikas perspektiivis meile tooma külalisi ja nende vooga oleks pidev. Kuna minu piirkond on turismisihtkoht, siis selles näen küll suurt potentsiaali, ning Tartu 2024 on võimalus tekitada hea pinnas.*
- *Rohkem käidavust, mis tähendab meie puhul rohkem julgust nii rahalistes kulutustes kui ürituste organiseemisel.*
- *Kui Tartu 2024 üritusi ei tule meie omavalitsusse, siis pole ka mõju, kui 20 km kaugusel toimuvad üritused. Ootus on Lõuna-Eesti eriti Tartu lähiümbruse ja selle vaatamisväärsuste ja kultuuri eripärade teadvustamine nii Lõuna eestlastele kui laiemale seltskonnale.*
- *Eesti kultuuripärandi laialdast tutvustamist Euroopas. Eesti kultuur on hinnatud ja hoitud!*
- *Tartu kultuurielu jõuab, pärast nõukogude aja stagnatsiooni, lõplikult maailma kultuurikaardile.*
- *Programm tooks valda külastama rohkemat rahvast, uutest kohalikest kultuuriüritustest saab edaspidi traditsioon, kuhu tullakse teadlikult ka järgnevatel aastatel.*
- *Tartu ja Lõuna-Eesti kultuurielu peaks muutuma märksa rahvusvahelisemaks, Euroopa ja kolmandate riikide artistide kaasatus meie kultuuriellu peaks kujunema harjumuspäraseks.*
- *Et väliskülalised jõuavad Tartust kaugemale ja avastavad kohti, mida hiljem külastada või sõpradele soovitada. Lõuna-Eesti loodus on paljudele väliskülalistele eksootika. Peame jätma neile kustumatu mulje, aga jätma midagi ka "maasikaks", miks tagasi tulla.*
- *Ootan väga oma piirkonna ajaloo- ja kultuurivaldkonna väljapaistvamate isikute, sündmuste ja objektide tutvustamist kõigile huvilistele.*
- *Turismi arendamine ka väljaspool hooaega oleks teretulnud.*

3. PROGRAMM - oodatakse mitmekülgset, kõrgetasemelist ja huvitavat programmi, kus oleks tasakaalus nii rahvusvahelisus kui ka kohalikud tegijad ning mis kõnetaks lisaks külalistele piirkonnas elavaid inimesi.

- *Et oleks kõigile midagi, igale maitsele. Rohkem uut ja teistsugust kogemust.*
- *Mitmekesine programm: hariv, meelelahutuslik, inspireeriv.*
- *Ma ootan, et programm väljendaks seda, milline Tartu kultuurielu on, mitte ei püüaks Tartust ja Lõuna-Eestist teha midagi, mida ta tegelikult ei ole.*
- *Et oleks huvitav, loominguline, kuid ka tasakaalukas.*
- *Et kohalikud saaks tunnetada erinevaid emotsioone.*
- *Esialgselt kokkulepitud tegevuste läbipaistvust ning KOV põhiseid tegevused paistaksid silma. Kultuuripealinna eestvedajad ei tohiks loota ainult KOV kontaktidele vaid võiksid ka ise kohapeal kaasa aidata (mitte ainult ennast reklaamima).*
- *Kaasaegsed ja kõrgel tasemel korraldused.*
- *Kui kuulajad-vaatajad saavad emotsionaalselt ja kogemuslikult haritud-laetud, siis võivad koostajad oma tööga väga rahule jääda.*
- *Rohkem traditsioonilisi üritusi ja vähem moodsaiks peetavaid sisutühje tõmblemisi. Programmi tulemusena peaks piirkonna kultuurielus midagi minema jäävalt positiivsemaks.*
- *Programm võiks olla pigem kvaliteetne. Parem vähem väga head, kui palju keskpärast.*
- *Kunstilise terviku suunad! Läbimõeldus ja eri valdkondade sihid! Rohkem sisulist, vähem reegleid!*
- *Mõni silmaringi avardav külaline, traditsiooniline kultuurinähtus täiesti uuest vaatenurgast näidatuna.*
- *Nähtav, kogetav, mitmekülgne. Tartu, kui intelligentse vaimu kandjana, maailmakaardile viimine ja selles püsima jäämine. Kohaliku elanikkonna kultuuritarbimisvõimaluste laienemine kõigi tarbijate jaoks, et raha puudus ei taksitaks erinevas vanuses inimestel mitmesugustel sündmustel osalemist.*
- *Ootan kvaliteetset ja omanäolist programmi. Pigem väiksemaid ja nišikamaid Tartu näoga sündmuseid kui suuri üleprodutseeritud projekte, mis võiksid toimud ükskõik kus.*
- *Programmi puhul võiks mõelda sõnumi selgusele. Programmi koostajad on kohati liiga sees oma keele kasutuses ja ei taju, et väljas poolt mõjub kohati see nagu võõrkeel, millest on rakse aru saada.*
- *Selge visioon, vähem heitlikkust. Meeldis esimene sihiseade - Ellujäämise kunstid, millega sooviti, et iga omavalitsus ärataks ellu midagi, millel oleks elujõudu ka edaspidi.*

4. KOHALIK KULTUURIELU - vaatamata sellele, et Euroopa kultuuripealinn on rahvusvahelise mõõtmega algatus, oodatakse, et programm omaks pikaajalist mõju eelkõige kohaliku kultuurielu võimestamisel, mitmekesistamisel ning väärtustamisel.

- *Kohalike tegijate võimestamine ja uute praktikate loomine koostöös kohalike tegijatega.*
- *Tartu kultuurielu on tänu tekkinud rahvusvahelistele suhetele jätkusuutlikum ja loovam.*
- *Kultuuri maine paranemine.*
- *Teatri- ja kontserdipubliku kasv nii kultuuripealinna aastal kui sellele järgneval paaril hooajal.*
- *Sooviks väga programmis näha meie omakultuuriga tegelevaid inimesi, kollektiive, organisatsioone, sest millal veel näidata meie maa rikkusi, kui mitte siis, kui on kultuuripealinn ja tulevad turistid ka välisriikidest.*
- *Soovin, et üritusi oleks igas vanuses inimestele, samuti et oleks nii kõrgkultuuri üritusi kui ka neid, kus oleks võimalik osaleda igal soovijal.*
- *Kultuurielu Tartus on üsna hea, kuid soovin näha, et rohkem inimesi oleks sellest huvitatud ning omaalgatuslikud koorid, näiteringis jne saaksid rohkem rahastust, et oma plaanid ellu viia. Et oleks rohkem huvilisi liituma erinevate kultuurivaldkonda kuuluvate koosseisudega.*
- *Rahvakultuuri populaarsus kasvab. Osalejate ja pealtvaatajate arvu kasv.*
- *Ootus on, et programmis arvestatakse piirkonna kitsaskohtadega, nt kui on vaja arendada teatrikultuuri, siis seda programmiga ka suunata saab. Muudatusena sooviks näha, et kogukond hakkab rohkem kohapeal toimuvatest sündmustest huvituma.*
- *Et korraldajale ja osavõtjale tekiks keskkond, kus end realiseerida, et see sihtrühm oleks küll fookustatud, aga lai, et programm leiaks üles just enese ehk Tartu näo, mitte ei püüaks olla mingi muu linna programm.*
- *Tahaks väga, et kõik loosungid jõuaksid positiivsete ja järjepidevate muudatustena rohujuure tasandile, et kultuuri ei tarbiks vaid valitud inimgrupp, vaid see jõuaks kõikide sihtgruppideni.*
- *Turistide arvu kasv võib olla nähtav, kuid see on ajutine. Pigem tuleb vaadata, millist püsiväärtust tartu 2024 loob, arvan, et see on siinsete loovinimeste ja kultuurikorraldajate koostöövõrgustik, võimalikud kontaktid, uued idee ja nende rakendamise võimaluste avardumine.*
- *Kõik regiooni kihelkonnad ja/või vallad saavad kultuuriajalooliselt ja pärimuslikult oluliste tähendustega paikade maakaardid alates looduslikest pühapaikadest, kirikustest ja mõisatest kuni tänapäevani välja.*
- *Ootusteks on põnev, üllatav ja sidus programm, pärast Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 aastat on Tartu ja Lõuna-Eestis mitmekülgsem ja rahvusvahelisem kultuurielu ning suureneb erinevate sihtgruppide osalus kultuuris. Tartu on rahvusvaheline ja avatud kultuurilinn.*
- *Et programm märkaks kohalike inimesi, mitte välismaalasi, turiste, külalisi ja ajakirjanduse sära. Et tegevused ei oleks ainult suured ja glamuursed, mis püüavad tähelepanu ajakirjanduses või rahvusvaheliselt, vaid oleks suunatud tegevusi ja ressursse kohalike tavaliste inimeste suunas. Et märgataks ja kaasataks kohalike tegevusi, mis on Tartu ning Lõuna-Eesti teinud praegu huvitavaks. Et need tegevused, võimalused ja tegijad toodaks erilise tähelepanu alla ning suuremate külastajate tähelepanusse.*

5. REGIONAALSUS - oodatakse, et kultuuripealinn ei jääks Tartu linna keskseks, vaid jõuaks kõikidesse Lõuna-Eesti maakondadesse, omavalitsustesse, piirkondadesse ja kogukondadesse.

- *Et ka ääremaad saaksid tunnustust ja märgatakse ääremaa kogukondi, kes tegutsevad oma inimeste heaks.*
- *Et planeeritud kultuurisündmused jõuaksid ka maainimesteni.*
- *Väga soovin, et Eesti ei lõpeks Tallinnaga ja lõuna Eesti Tartuga. Programme koostades peaks olema haaratud kogu lõunapiirkond.*
- *Piirkond peaks jõudma nähtavusele Tartu kõrval. Seni jääb tagaplaanile. Tartu 2024 peaks olema maakondade eripalgelisust toetav. Kindlasti ei tohiks programmi kohendada Tartu nägu.*
- *Soovin mingit elevust külades. Tunnet, et ka meie oleme olemas ja olulised. Tunnet, et kultuurilised pehmed väärtused on kõige alus ja et see pole institutsionaliseeritud.*
- *Rohkem kvaliteetset kultuuri maapiirkondadesse.*
- *Programm on kättesaadav ka "ääremaadele" ning kutsub ja haarab eri sihtgruppe. Programm inspireerib ja innustab - mõtestama kunsti, kultuuri, teadust ja kogukonda ning seda, kuidas need elukvaliteeti tõstavad.*
- *Et Tartu 2024 liiguks Tartust välja valdadesse. See annaks asjale tunduvalt rohkem jumet ja tutvustaks meie valdade elu ja vaatamisväärsusi, avardaks võimalusi teha koostööd Tartu linna ja valdade vahel.*
- *Et näha oleks ka väiksemate piirkondade tehtavad tegevused, mitte ainult Tartus toimuvad asjad.*
- *Et kaasatud saaksid ka tõmbekeskustest väiksemad asulad. Et loodaks neile võimalused programmis osalemiseks.*
- *Et programm jõuaks kõikide omavalitsusteni. Et programmi tulemusel ei oleks toimunud vaid mõned suured üritused/sündmused, vaid igapäevane kultuurielu on rikkam.*
- *Lõuna-Eesti kogukonnad on aktiveerunud, juurde on tulnud uusi kultuuri- ja loomemajanduse koostöö mustreid, inimesed on avatumad külalislahkusele, koostööle turismiarengule.*

6. KAASAMIST - oodatakse, et kultuuripealinn kaasaks võimalikult laiapõhjaliselt eri piirkondi, kogukondi ning elanikerühmi programmi elluviimisse.

- *Sooviks rohkem näha, et hoolitakse partneritest, nendest, kes päriselt teevad sündmuseid.*
- *See oleneb ka sellest, kui lähedale suudetakse tulla muidu kultuuri passiivselt või vähe tarbivale inimesele, kuidas suudetakse jõuda erinevaid teavituskanaleid kasutades ka eakama publikuni.*
- *Ootaks kohalike kaasamist rohkem. Praegu tundub kogu see programm mingi kauge Euroopa värk, mis ei kutsu kaasa rääkima. See on suur erinevus Tallinn 2011 programmiga, mis tundus rohkem "oma asi" kui praegune Tartu 2024. Võiks olla ja loodan, et tuleb ikka vastupidi.*
- *Toimuks rohkem kaasamist ja kõik saaksid tunda ühtsustunnet, nagu seda tunneme laulupeo puhul.*
- *Soovin, et programm haaraks ja elavdaks võimalikult mitmekesiseid huvigruppe ning tooks kultuuri lähemale ka inimestele, kes ei mõista ehk kultuurile isegi erilist tähtsust omistada.*
- *Vähemusrahvaste kaasamine.*
- *Kindlasti leida võimalusi ka venekeelse elanikkonna kaasamiseks.*
- *Kirikute ja koguduste kaasatus.*
- *Kohalike elanike kaasamine kultuuriloomesse, võimalused suuremad (ehk ressursse huvitavate sündmuste korraldamiseks peaks olema rohkem), korraldama tegevusi, mis sihtrühma päriselt kõnetaks. Väikeses kogukonnas on kergem sihtrühmani jõuda. Ei pea tegema kõike kõigile, võib läheneda väikestele gruppidele, et mõjutada väikeste sammudega inimeste heaolu.*
- *Soovime näha kogukonna aktiviseerumist, rohkem kogukondlikke algatusi ning kogukonna enda pakust kultuuriellu. Uut hingamist.*
- *Inimeste kaasatus ja kaasa tulemise kasv. Kogukondliku tunde kasv.*
- *Rohkem kaasatust ning rohkem lõimumist vabatahtlike korraldajatega.*
- *Tasuta üritusi erinevatele sihtgruppidele.*
- *Ootuseks on, et programm pakuks huvi ja oleks taskukohane ka kohalikule kultuurisõbrale.*

7. UUENDUSLIKKUS - oodatakse, et kultuuripealinn tooks endaga kaasa positiivseid ja püsivaid muutusi kultuurielus ning et programmi käigus sünniksid uued ja innovaatilised algatused.

- *Heas mõttes "raputamist" ja nii öelda silmade avardamist, keskendudes hetkel kultuuri paremikule ning potentsiaalile.*
- *Uusi tegevusi, kontseptsioone.*
- *Tekib uusi värskeid ideid ja tegijaid kultuurivallas.*
- *Sooviksin, et seeläbi sünniksid uued algatused ja huvitavad sündmused minu koduvallas.*
- *Meie pärandkultuuri moderniseerimine austaval viisil, mis võimaldab meie kultuuri nautida väljastpool Eestit.*
- *Avatum mõtlemine, suurenenud koostöö kogukondade vahel, uued kontaktid.*
- *Soovin, et iganenud seisukohti väheneks, kultuurivaldkonna inimesed on valmis koostööks ning valmis kaasa minema uuendustega.*
- *Sooviks näha, et kohalikele kultuurikorraldajatele on antud piisavalt toetust selleks, et nad saaksid ka kõikvõimalikud hullumeelsed ideed ellu viia.*
- *Loodan siiralt, et meie piirkonda tuleb uusi sündmusi mille loojateks on uued tegijad kes toovad vajalikku värskust ja teistmoodi lähenemist.*

8. KOOSTÖÖ - oodatakse avatumat, sisukamat ja tihedamat koostööd kõikidel tasanditel nii kultuuripealinna programmi elluviimisel kui ka hiljem kogu kultuurielu korraldamisel.

- *Ootused on, et kultuuritegemised on ühiselt ja kergemini kättesaadavamad ja nähtavamad. Lõuna-Eesti oleks ühtsem ja kokkuhoidvam ja paistaks paremini silma terve Eesti kontekstis ja kaugemalegi.*
- *Suureneb koostöö erinevate valdkondade, piirkondade, asutuste ja inimeste vahel.*
- *Rohkem ja sisulisemat koostööd erinevate organisatsioonide ja valdkondade vahel.*
- *Erinevate valdkondade lõimumist, koostööd piirkonna tegijate vahel ja kontaktipagasi suurendamist.*
- *Rohkem organisatsioonide ülest koostööd.*
- *Et kultuuripealinna programmi koostamisel ja läbi viimisel saavad panustada ka teised omavalitsused ja kultuuriasutused Kesk- ja Lõuna-Eesti regioonides. Et koostöö programmi läbiviijatega Tartus ei jääks vaid programmi raamesse, vaid jätkuks ka 2025.aastal ja edaspidi.*
- *Soovin näha omavalitsuste vahelise kultuuritöö sidususe parandamist.*

9. NOORED - oodatakse laste ja noorte aktiivsemat kaasamist kultuuritegevustesse.

- *Valla noored saavad arengutõuke ja seeläbi rikastavad oma aktiivsusega meie kultuuripilti uuenduslike sündmustega.*
- *Noorte kaasamise paranemist - ka nendelt võiks praegu uurida soove.*
- *Rohkem noori, kes käivad üritustel ja võib-olla julgevad ise ka rohkem hakata üritustel kaasa lööma (kas siis vabatahtlikuna või miks mitte ka ise üritusi korraldades).*
- *Loodan näha Viljandi Kultuuriakadeemia tudengeid kaasatud erinevatesse projektidesse.*
- *Et hõivatud oleksid mitte ainult esitluskunstid (tantsimine, laulmine jne) ja kujutav kunst (keraamika, meened jne), vaid hariduselu oleks ka paremini kaasatud. Hetkel on olukord selline, et noortega töötava inimesena on näha, et noored ei näe ega tunne, et neid on kuidagi Tartu2024 teemaase kaasatud. Nad teavad, et see on olemas, aga seotust ei tunneta.*
- *Ootan läbimõeldud (väike)lastele suunatud programmi.*

10. TEADLIKKUS - oodatakse, et kultuuripealinna mõjul inimesed üldiselt teadvustaksid ja väärtustaksid kultuuri ning seeläbi muutuksid ka inimeste hoiakud.

- *Inimesed on teadlikumad kultuurist, kui ainult teatrist ja kinost. Sooviks näha loomingulisi lähenemisi (tänavakunst jne). Noorte kaasatus ja huvi suurenemine on samuti oluline.*
- *Eelkõige kultuuri mitmekesisuse nähtavaks tegemine ning kultuuritarbijate ringi märkimisväärne laienemine.*
- *Ootus oleks, et see päriselt ka jõuaks inimeste teadvusesse, et selline asi on üldse toimumas. Praegu jääb mulje, et kõik on midagi kuulnud, aga mida see tähendab või misasi üldse on kultuuripealinn, see on tavainimese jaoks täiesti puudulik teadmine.*
- *Tuua rohkem inimesi kultuuri juurde ja seeläbi avardada nende maailmapilti.*
- *Rohkem pärimuse- ja keskkonnateadlikkust koha peal.*
- *Inimeste teadlikkus, hoiakute muutumine ja jätkusuutlikkus igapäevaelus, sh meie kultuuripärandi hoidmine.*

11. KOMPETENTSID - oodatakse, et kultuuripealinn võimestaks kohalikke kultuuritegijaid ning aitaks neil oskuste ja teadmiste arendamise kaudu olla edukad ka pärast programmi lõppu.

- *Maha jääb kohalike kultuurikorraldajate kompetentsi kasv ja rahvusvahelised tutvused, misläbi sünnib eriilmelisi uuenduslikke koostööprojekte mis eristuvad Tartu linna projektidest.*
- *Tuua sisse rohkem inimesi Luunjasse trenne/koolitusi läbi viima.*
- *Et toimuksid päris professionaalsed koolitused, mitte niisama mula ajajate kohtumised arenguhuvilistega.*
- *Kasvab kohalike kultuurikorralduslik ja projektijuhtimise, inimeste kaasamise ning kommunikatsiooni läbiviimise oskus. Programm suurendab kohaliku korraldaja ja kaasalööja enesekindlust ning usku oma oskustesse ja sellesse, et neil on midagi jagada-anda.*
- *Ma loodan, et Euroopa kultuuripealinna elluviimine annab Tartu ja Lõuna-Eesti kultuurielule palju edukaid ning edaspidi võimestavalt mõjuvaid näiteid, kuidas korraldada protsesse, sündmusi ja elamusi innovatiivselt, läbimõeldult ja julgelt nii suures kui väikeses mastaabis ning väga erinevatele sihtgruppidele.*

12. TARISTU - oodatakse, et kultuuripealinna tulemusena pööratakse Lõuna-Eestis rohkem tähelepanu kaasaegse (kultuuri)taristu vajadusele.

- *Transpordi taristute paranemine, rohkem võimalusi kuidas saada linna*
- *Loodan, et Kesklinnaparki ei lõhuta, vaid rekonstrueeritakse kultuuripealinna ajaks väärika ja loovust täis pargina nii nagu on Tallinnas Tammsaare park ja SÜKUle leitakse koht, täiendades ja laiendades linna keskust väärikate hoonetega, kus on piisavalt ruumi ka ümberkaudsetest valdadest kultuuriüritustele saabuvate elanike liiklusvahendite parkimiseks. Ehk ei peakski, eriti arenevate ja muutuvate viiruste tingimustes, olema kultuuriasutuse kõik funktsioonid ühes hoones nagu praegune plaan ette näeb.*
- *Soovin näha uute sündmuspaikade loomist ja/või olemasoleva ressursi kasutuselevõttu (loe: nt SÜKU ja vana ERMi hoone) - see annab võimaluse jätkuvaks mitmekülgseks kultuurieluks ka pärast tähtaastat.*
- *Harrastuskollektiividele kaasaegse tegutsemisvõimaluse loomine (korralik kultuurikeskus!).*
- *Uusi huvitavaid vaba-ajaveetmise ja aktiivse liikumisega seotud atraktsioonide tekkimist.*

MUU - Lisaks eeltoodud kommentaaridele on alljärgnevalt valik üldisema iseloomuga vastustest ja tähelepanekutest:

- *Tundub, et palju eelarvet, mida võiks suunata sündmuste loomisesse, läheb vaid terve suure tiimi ülalpidamiseks ja küsitava väärtusega suurte koolituste tegemiseks.*
- *See kõik tundub praegu kuskil kaugel eemal toimetamisena, mis meisse eriti (veel) ei puutu.*
- *Tagantjärele oleme kõik targad. Usun, et on tehtud kõvasti tööd ja nähtud palju vaeva ja 2024 tuleb super kultuuriaasta.*
- *Minu arusaamise kohaselt on turundatud väga kõva häälega seda, et Tartu on kultuuripealinn 2024. Aga mis selle toimel juhtub või muutub või toimub? Või kuidas see kultuuripealinn olemine on tavalisest rikkalikust kultuurisündmuste toimumisest erinev, see pole mulle isiklikult pärale jõudnud.*
- *On ääretult kahju, et Tartu 2024 programm kisub pigem sündmusekorralduseks kui arendusprotsessiks - kahjuks jääb nõnda pikaajalisem mõju, mida KOV väga ootas, sündimata. Samuti ei saa piisavalt toetatud meie sädeinimesed, nende areng koostöös Tartu 2024 programmiga jääb oodatust oluliselt väiksemaks.*
- *Kui kunagi ütles G. Suits tabavalt, et "olgem eestlased aga saagem eurooplasteks", siis nüüd paistab olevat käes aeg, kus "olla eurooplased, aga saada taaskord eestlasteks". Jõudu teile hea programmi elluviimiseks!*
- *Et me kanname oma piirkonnas edasi euroopalikku mõtlemisviisi, maailmavaadet ja meie igapäevaelu on rikastatud ja laiendatud euroopaliku kaasaegse kultuuriga*
- *Usutakse, et eksisteerib sihtgrupp "kultuuripealinna (välis)külastaja", mida reaalselt ei eksisteeri. Inimesed satuvad kultuuripealinnadesse juhuslikult, mitte selge eesmärgiga kultuuripealinnast osa saada. Seda eriti teistest riikidest inimeste puhul. Sellise eelduse järgi programmi koostamine ei näi hea valikuna.*
- *Absoluutselt midagi ei oska oodata. Ju mõni äge sündmus või kogemus ikka ette satub, aga selle eelduseks ei peaks olema kultuuripealinna aasta.*

7.2. Senine kokkupuude Tartu 2024 meeskonna ja tegevustega

Tööalaselt on Tartu 2024 meeskonnaga kokku puutunud 48% (n=305) kõikidest vastanutest. Tartu linnas on vastav näitaja 56% (n=94). Tartu 2024 meeskonnaga kokkupuudet omavad vastajad (n=305) hindavad senist koostööd Sihtasutusega Tartu 2024 järgmiselt:

Graafik 26: Hinnang koostööle Sihtasutusega Tartu 2024

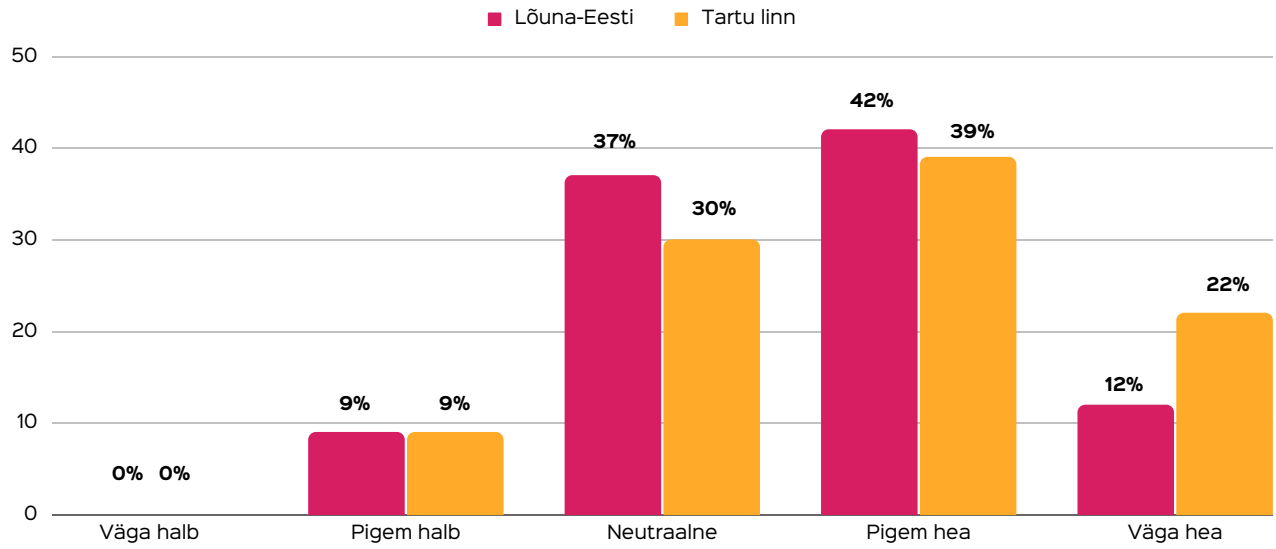

Piirkonniti on enim rahul (väga hea ja pigem hea hinnang) Põlva maakond (66%), Tartu lin (61%) ja Valga maakond (53%), madalamalt hindavad koostööd Tartu maakond (ilma linnata) (48%), Viljandi linn (43%) ja Võru maakond (43%).

Hinnangu üldskoorina väljendades, kus väga hea ja pigem hea hinnangu andjate arvust on lahutatud väga halva ja pigem halva hinnangu andjate arv, on Lõuna-Eesti keskmine üldskoor 45%, Tartu linna puhul 52%.

Tartu 2024 meeskonnaga senist kokkupuudet mitteomavatelt vastajatelt (n=330) küsiti, kas neil on soovi tulevikus teha kultuuripealinna meeskonnaga koostööd oma projekti realiseerimisel. 53% vastajatest (n=176) on soov tulevikus koostööd teha olemas, 47% vastanutest (n=154) selline plaan puudub.

Graafik 27: Soov teha tulevikus kultuuripealinna meeskonnaga koostööd

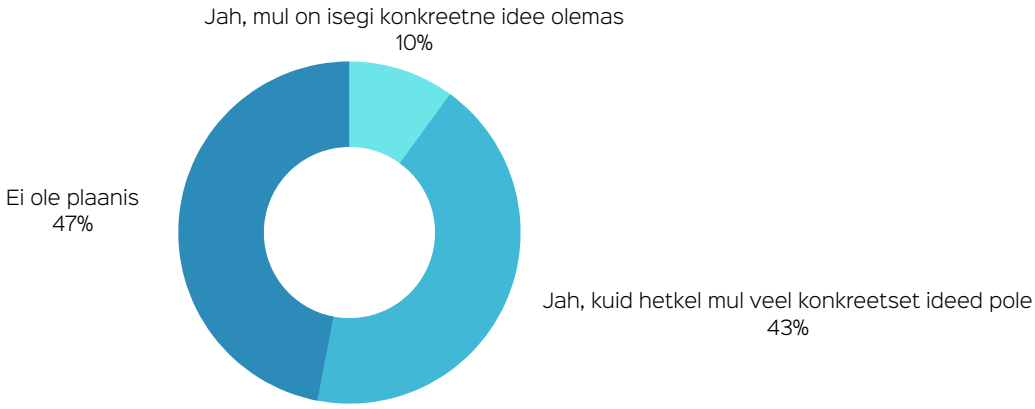

Uuringus osalejatel paluti vastata, kas nad on mingil kujul osalenud Tartu 2024 tegevustes. Üllatavalt suur osakaal Lõuna-Eesti vastajatest (44% ehk 277 vastajat) ei ole Tartu 2024 tegevustega üldse kursis, sh ei ole jälginud ka Tartu 2024 kommunikatsioonikanaleid. Tartu linnas on kultuuripealinna tegevustega mitte kursis olevaid vastajaid 39% ehk 65 vastajat).

Graafik 28: Vastajate osakaal, kes on mingil kujul osalenud Tartu 2024 tegevustes

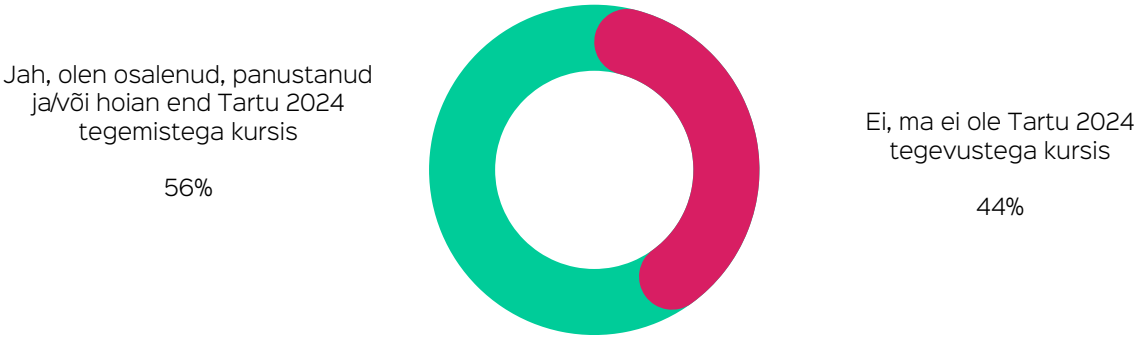

Eelmisele küsimusele jaatavalt vastanutel (n=358) (olen osalenud, panustanud ja/või hoian end Tartu 2024 tegemistega kursis) paluti täpsustada, mil moel nad on olnud kultuuripealinna tegevustesse kaasatud (valida sai kõik sobivad variandid).

Graafik 29: Kultuuripealinna tegevustes osalemise viisid

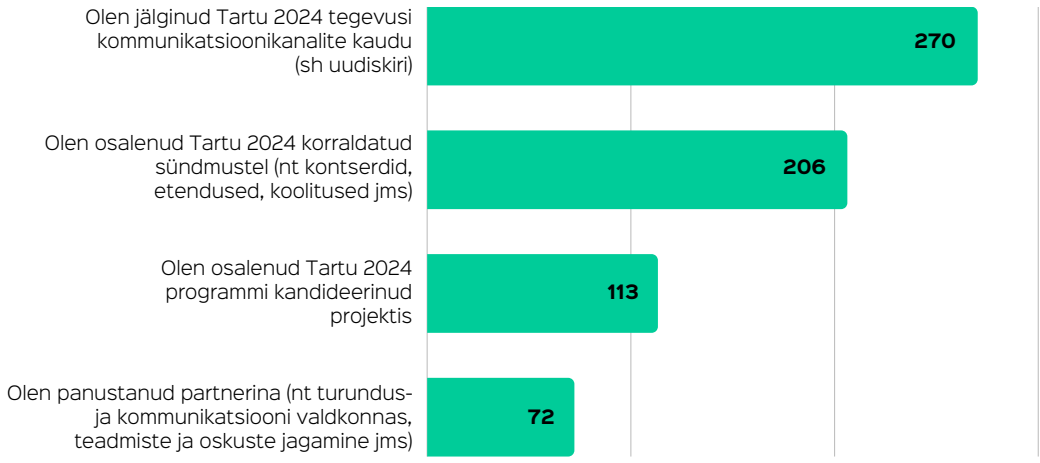

Neilt vastanutelt, kes ei ole Tartu 2024 tegevustega kursis, sooviti teada, kas nad sooviksid edaspidi olla kaasatud või informeeritud Tartu 2024 programmi osas? Kõikidest vastanutest (n=277) soovib edaspidi olla kaasatud või informeeritud 67% ehk 185 vastajat.

Graafik 30: Vastajate osakaal, kes soovivad olla edaspidi kaasatud või informeeritud

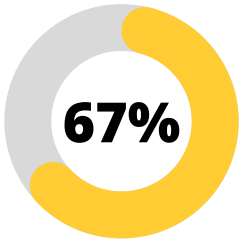

Piirkonniti soovivad seni mitte kursis olevatest inimestest edaspidi olla rohkem kaasatud kõige enam Tartu linna vastajad (80%), Viljandi linna vastajad (75%), Võru maakonna (64%), Tartu maakonna (ilma linnata) (63%) ja Põlva maakonna vastajad (57%), kõige vähem aga Valga maakonna vastajad (36%).

7.3. Ettepanekud koostööks Tartu 2024 programmi raames

Osalejatel paluti teha vajadusel ettepanekuid, kuidas nad saaksid panustada kultuuripealinna elluviimisse või kuidas kultuuripealinn saaks nende tegevusi toetada. Kokku vastas küsimusele 78 osalejat. Kokkuvõtvalt võib ettepanekud jagada järgmiselt:

1. Kogukondade ja kultuuriorganisatsioonide soov teha tihedamat koostööd sihtasutusega, vajadus olla kaasatud ning võimalus panustada.
2. Oodatakse rahalist toetust kultuuripealinna raames toimuvate sündmuste läbiviimiseks, projektide käivitamiseks ning materjalide soetamiseks.
3. Soovitakse kultuuripealinna programmiliste valikute paremat selgitamist, kuna tunnetatakse, et kultuuripealinna põhiprogrammi visioon ei ühti alati kohalike kogukondade ja piirkondade tegelike vajadustega.
4. Loodetakse kommunikatsiooni tõhustamist, et kultuuripealinna tegevused ja sõnumid jõuaksid võimalikult paljude inimesteni piirkondades. Samuti oodatakse tuge oma sündmuste ja tegevuste viimisel laiema (rahvusvahelise) publikuni.
5. Avaldatakse valmisolekut kultuuripealinna tegevustes konkreetsete tegevustega kaasa lüüa, sh sisuloomega, teenuste pakkumisel või vabatahtlikuna.

Alljärgnevalt on välja toodud konkreetsemad ettepanekud (terviklik nimekiri esitatakse tellijale):

- *Kultuuripealinn võiks kohtuda Tartu asumiseltsidega ja leppida kokku konkreetseid tegevusi või siis toetada materiaalselt. Linna toetus asumiseltsidele on vähenenud.*
- *Külade vabaühendusi võiks rohkem siduda kohalike vajadustega-teenustega ja pakkuda-usaldada KOVi poolt töökohti, et MTÜ-d püsiks elus, omaksid kindlustunnet ja tunneksid end kaasatud-vajalikena.*
- *Rahalised vahendid muusikainstrumentide jaoks (HEV õpilastele).*
- *Olles Valgevene seltsi Spadki eestvedaja soovin suuremat ja tõsisemat tähelepanu meie tegevustele. Ja samuti rahastamist*
- *Lisaks ei saa aru, mida partneritelt soovitakse. Tundub, et otsitakse vaid nö kõrgkultuuri, mitte seda, mida sooviks kohalik publik ja mille korraldamiseks ka kohalikud meeskonnad heal tasemel hakkama saavad. T24 tiim on suur, aga ka siin paljudel erinev nägemus. Ei tohi kohalikele kultuurikorraldajatele ainult vett peale tõmmata! Peaks innustama ja aitama, mitte jätma tagasisidet, et kohalike, "maakate" tehtud projektid ja planeeritavad sündmused ei kõlba kuhugi.*
- *Läbi toidu valdkonna. Pärand toit näiteks.*
- *Mingit suuremat konkreetsust oleks vaja. Julgen väita, et isegi valdade kultuurispetsialistid ei tea endiselt hästi, mis toimuma hakkab.*
- *Kultuuripealinn peaks vaatlema Tartu kultuurivaldkonda kui tervikut, mille hea käekäigu jaoks on eriti oluline motiveeritud ja pikaajaliselt sektoris tegutsevate inimeste olemasolu.*

- *Kirjutasime Haridusselts Tõrviku MTÜga projekti Pangodi järvemänguks vajamineva invertari soetamiseks.*
- *Oleks ülevaade teiste kultuuripealinnade toredatest ning edukatest tegemistest.*
- *Olen rõõmuga valmis kaasa lööma kultuuripealinna elluviimise juures vabatahtlikuna.*
- *Kui on kuskil abikätt vaja, mis ei ole tehniline töö, siis andke märku.*
- *"SPADKI" soovib osaleda kultuuripealinna üritustel.*
- *Vanade kihelkondade pärandi teadvustamine ERM-i ja EKMi eestvedamisel (Hurda jm kogud on kogutud kihelkonniti, see pärand / kapital / lood on ka turismiettevõtetes ja -õppekavades tihti teadvustamata.*
- *P.Volkonski jt loovinimeste sünni- ja elukohtade tähistamisega võiks edasi minna, nt Kastre vallast (osa Võnnu khk-st) on päri palju kirjanikke, kelle tööde ja elu mõtestus, turismis, koolides jm tundub pigem juhuslik, üksikutest eestvedajatest (õpetajad, raamatukogujuhid, jt) sõltuv.*
- *Maarahvakultuuri(de) 24+ taaskasutuse valdkonda kaasaegse ja tulevase elu rikastuseks.*
- *Kui Tartu 2024 korraldamisse on kaasatud kogu Lõuna-Eesti või vähemalt Tartumaa, siis saan Edela-Tartu- ja Valgamaa juhtiva luterliku vaimulikuna (praostina) koordineerida kirikute kaasamist protsessi.*
- *Panustaks sellega, et võtaks vastu külalisi, räägiksin Setomaast, pakuksin pärandtoitu, teen õpitubasid, pakun leelot, tantsu, karmoškamängu; saan teha väikesi suveniire - seto nukukesi; korraldan teemaõhtuid, setomaa teemadel.*
- *Me teeme lapsi toetavaid lasteraamatuid. Parim toetus oleks tõlkimise rahastamine, et saaksime Tartu kvaliteetset originaalloomingut rahvusvahelisel tasandil pakkuda. Hinge puudutavaid lasteraamatuid on alati vaja, kuid meie raamatud arvestavad hetke kontekstiga (koroona, sõda, individuaalsus).*
- *Rohkem avalikku infot nii abi vajamise kui pakkumise kohta.*
- *Tehke koostööd Tartu kunstnike liiduga, nende kaudu jõuab info kunstnike meilidele.*
- *Minul isiklikult ei ole aega ega viitsimist mööda internetti infot taga ajada. Kompaktne info ja võimalus liidu kontoriga otse ja isiklikult suhelda viiks paremate tulemusteni.*
- *Saaksin etenduskunstide tudengitega luua/korraldada improvisatsioonilisi etteasteid või muudes tantsu ja liikumisega seotud tegemistes osaleda.*
- *Mitmel moel. Kaasata võiks meie rahvatantsurühma Põlva Päntajalad. Ise olen valmis tutvustama imekaunist Kagu-Eesti loodust.*
- *Kultuuripealinn saab meie tegevusi toetada usaldades kohalikku eksperti ning vajadusel kaasatud Tartumaa Omavalitsuste Liidu kultuurinõunikku. Ootame väga, et Tartu 2024 kutsuks kõik KOVid tegijate, mitte vallavanemate, tasandil kokku, et tekkinud pahameelt kas omalt poolt kuidagi siluda või siis uued kokkulepped sõlmida. Hetkeolukord on nõrritav.*
- *Veel enam sündmusi (eriti foorumi ja arutelu ning kogemuste jagamise tüüpi), mis toimuvad laiali kogu Lõuna-Eestis ning samas saab osaleda ka hübriidina. Otseselt valdade kogukondadele suunatud tegevusi või sündmusi, mitte vahendatud ja ainult kontaktisikutele või projektijuhtidele mõeldud tegevust. Näiteks olemasolevatel üritustel mitte lihtsalt oma infotelgi väljapanekut, vaid töötubade vms läbiviimist - aktiivset osalemist eeldavat programmi.*
- *Soovin näha uute sündmuspaikade loomist ja/või olemasoleva ressursi kasutuselevõttu (loe: nt SÜKU ja vana ERMi hoone) - see annab võimaluse jätkuvaks mitmekülgseks kultuurieluks ka pärast tähtaastat.*
- *Lõuna-Eesti laulupärimusega tänases päevas.*
- *Õpilased kaasata millegi korraldamisse või projektidesse, konkurssidesse (fotonäitused, pildinäitused, ideede, disainide, tuleviku linna ettekujutamisel jne).*
- *Minu meelest tuleks pöörata ka tähelepanu nendele miniprojektidele, mida tehakse väikestest kohtades (külaseltsides, koolides, lasteaedades jne.). Loomulikult mõistan, et nii suure ja tähtsa sündmuse nagu Euroopa kultuuripealinn raames peabki suurelt mõtlema ja laialt kuvama, aga kultuur algab tegelikult rohujuuretasandil ja seda ei tohiks ära unustada. Märka suure varjus väikest!*
- *Et terviseteadlikkus mõjutab ka kultuuri panustamist ja selle tarbimist, mitte ainult vanematel inimestel vaid ka noortel, soovitan harida inimesi rohkem selles, kuidas ise enda tervist rohkem hoida: mida selleks teha, luua linna looduskeskkonnas tervisele suunatud lisavõimalusi, korraldada tervislikke harjumusi toetavaid-propageerivaid kultuurisündmusi.*
- *Ei ole aru saanud, kas ja kuidas huvikoolid võiksid kultuuriprogrammis osaleda ja sellele kaasa aidata. Kohalik kultuurispetsialist küll osaleb koolitustel, kuid sealtpoolt ei ole mõju täheldanud.*
- *Pakkuda praktikakohti, töövarjuks olemist.*
- *Ainsa Eesti oma spordiala ehk kiikingu eestvedajatena tahaksime kindlasti Tartu2024 kavas kaasa lüüa, sest oleme kindlasti üks tõmbenumber, mis võiks turiste rohkem tuua.*
- *Suitsusauna rituaalid ravimtaimedega.*
- *Ettevõtjatele ja vallale koostöövõrgustiku loomise korralik koolitus. Näiteks nagu EAS- külalislahkuse teekonna loomise äsja lõppenud koolitus. See oli väga asjalik ja sellisega saaks ilmselt kohalikud ettevõtjad koos vallaga ühe laua taha ja ka tekiks sisuline tulemustega koostöö. Praegu midagi sellist Luunja vallas ei toimu.*
- *Tuua tähelepanu kultuurisündmustele. Parandada kultuurisündmuste kajastamist Tartus. Suunata lisarahastust siinsesse kultuuriellu.*
- *Viljandi pärimusmuusikafestivaliga koostöö.*
- *Pagulaste Rahvamaja rajamine. See ei pakuks ainult abi nagu hetkel juba eksisteeriv pagulaskeskus, vaid pigem kui koht kus saab luua isiklikke suhteid, leida tuge, uusi tutvusi, korraldada erinevaid üritusi erineva taustaga inimestele- ja nende poolt- ja tutvustada nende lugusi ja tagamaid. Koht kus inimesed tunneks end hästi, kus neid ei diskrimineeritaks ja kus nad saaksid leida oma kogukonna ja kokkukuuluvuse tunde.*

8. Keskkonnahoidlik kultuurikorraldus

8.1. Keskkonnahoidlike põhimõtete rakendamine

Kõikidest vastajatest on viimase viie aasta jooksul kas ise korraldanud või osalenud mõne kultuurisündmuse korraldamises 81% (n=515) vastajat, 19% vastav kogemus puudub.

Neil vastajatel, kes on ise korraldanud või osalenud mõne kultuurisündmuse korraldamises, paluti hinnata, mil määral on nad rakendanud alljärgnevaid keskkonnahoidlikke praktikaid. Vastused on järjestatud meetmete kasutamise sageduse alusel (põhimõtte rakendamine alati või enamasti). Kui mõni variant ei olnud kohaldatav vastava sündmuse kontekstis, paluti jätta see vastamata (nt kui sündmusel ei pakuta toite ega jooke, võis jätta korduskasutustega nõude variandi märkimata).

Graafik 31: Keskkonnahoidlike praktikate rakendamine kultuurisündmuste korraldamisel

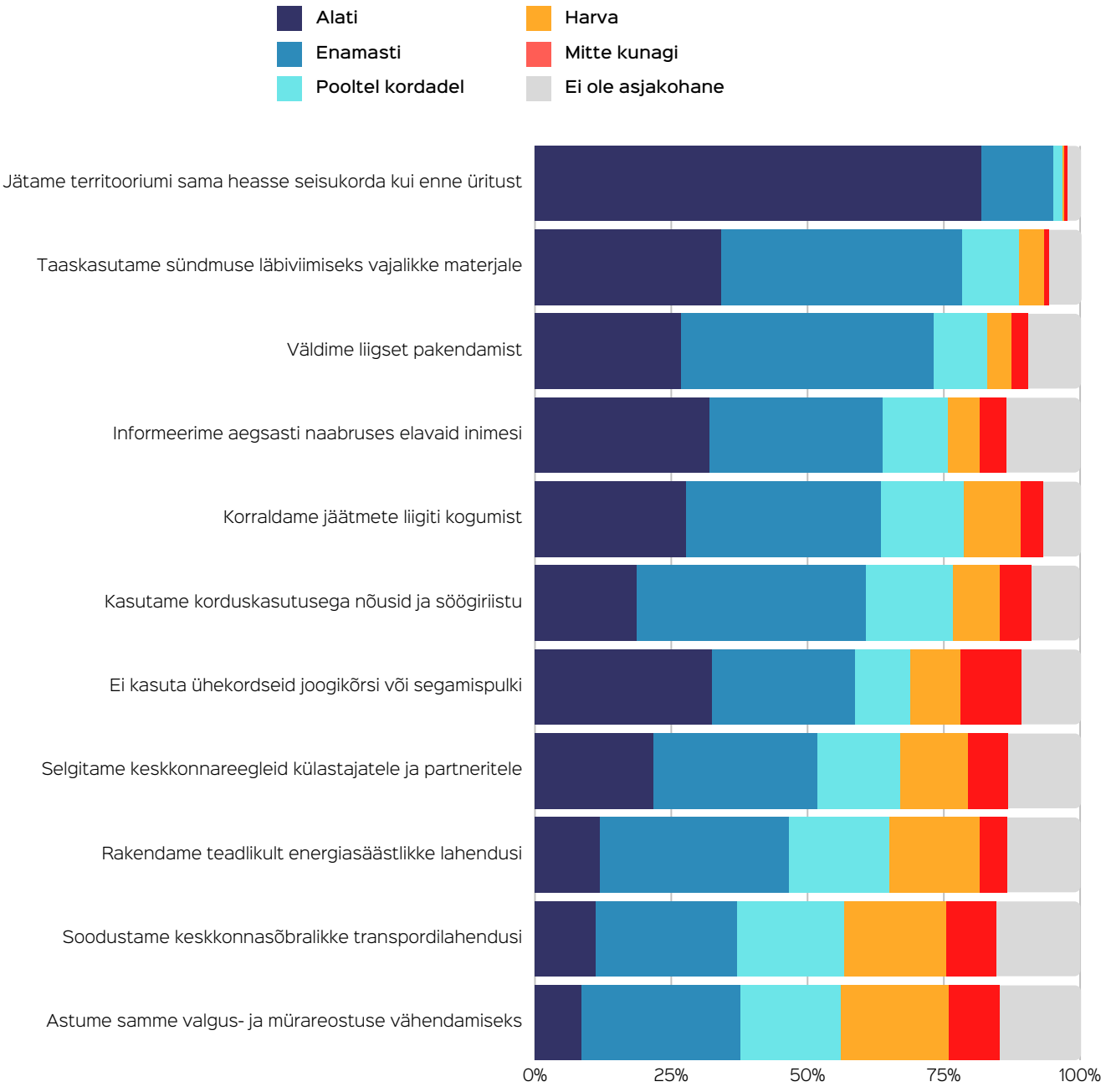

Tartu 2024 on koostanud keskkonnahoidlike sündmuste korraldamise juhendi. Vastajatelt uuriti, kui paljud neist on juhendist kuulnud ning kui paljud seda ka aktiivselt rakendavad. 59% vastajatest on juhendiga kursis, kuid 41% (n=258) kõikidest vastajatest ei ole juhendi olemasolust üldse teadlik.

Graafik 32: Teadlikkus keskkonnahoidlike sündmuste korraldamise juhendist, Lõuna-Eesti koond

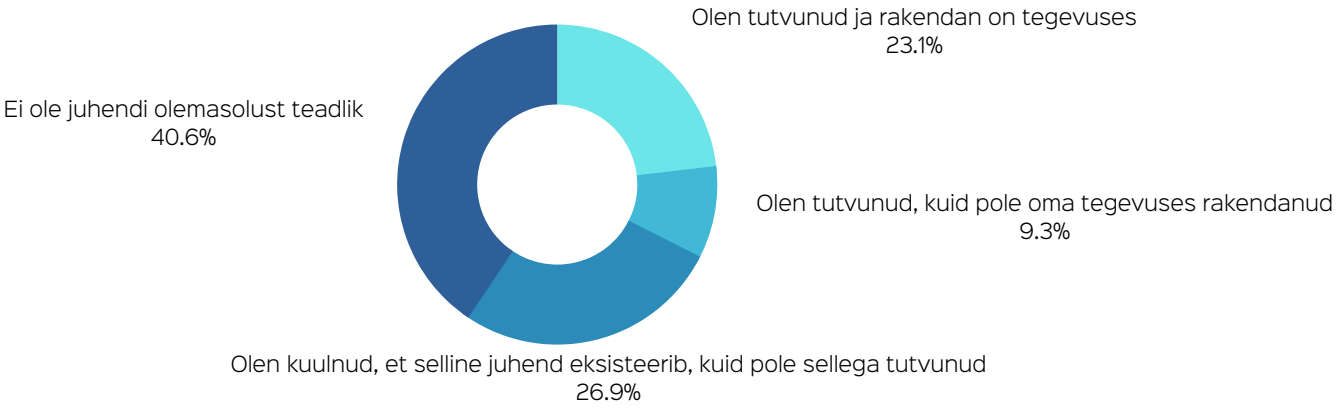

Piirkondade lõikes on keskkonnahoidlike sündmuste korraldamise juhendiga tutvunud ja rakendavad seda oma tegevuses 44% kõikidest (n=635) Tartu linna vastajatest, 22% Võru maakonna, 16% Põlva maakonna, 15% Tartu maakonna (ilma linnata), 9% Valga maakonna ja 9% Viljandi linna vastajatest.

Üldse pole keskkonnahoidlike sündmuste juhendi olemasolust teadlik 53% Valga maakonna, 51% Viljandi linna, 45% Tartu maakonna (ilma linnata), 38% Põlva maakonna, 41% Võru maakonna ja 31% Tartu linna vastajatest.

Osalejatel (n=635) paluti hinnata ka oma üldist teadlikkust keskkonnahoidlikest tegevustest. Üldiselt hindavad vastajad oma teadlikkust keskkonnaalastest tegevustest kõrgelt. Lõuna-Eesti koondtulemustes ja Tartu linna tulemustes olulist vahet pole, kuigi Tartu linnas on rohkem neid, kes hindavad oma teadlikkust väga kõrgeks.

Graafik 33: Üldine teadlikkus keskkonnahoidlikest tegevustest, Lõuna-Eesti koond ja Tartu linn

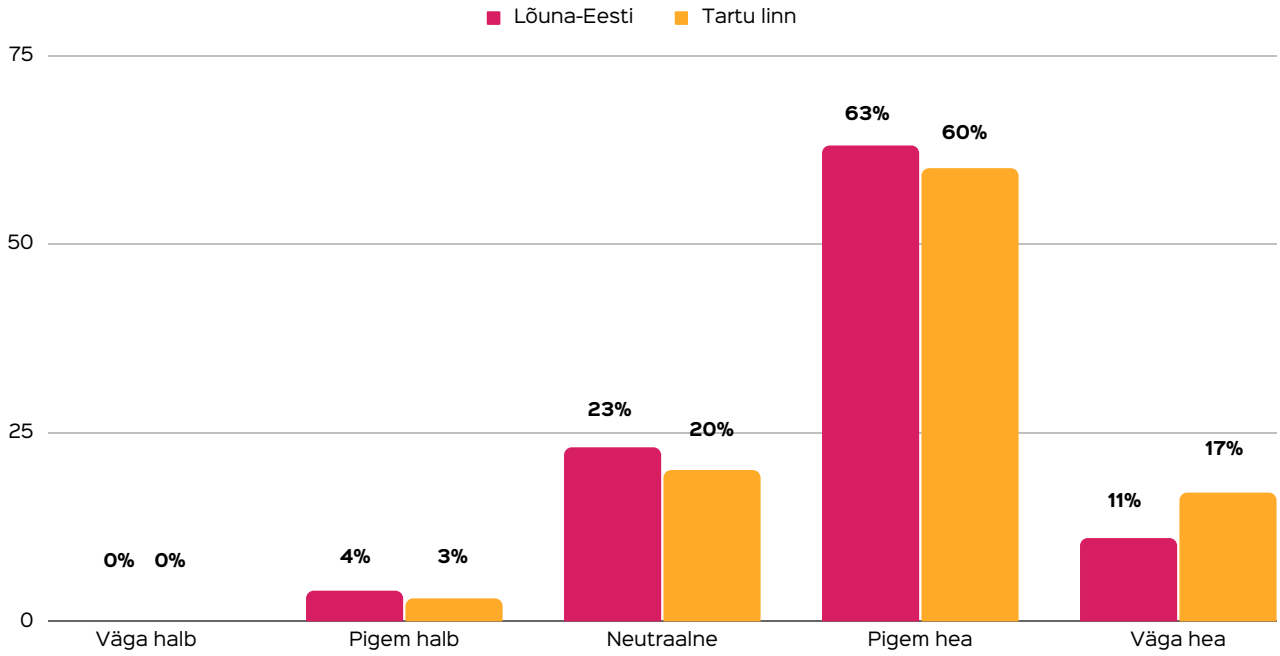

Piirkonniti hindavad vastajad oma üldist teadlikkust keskkonnahoidlikest tegevustest kõrgelt. Väga heaks või pigem peaks hindasid oma teadlikkust 79% Võru maakonna, 77% Tartu linna, 75% Põlva maakonna, 74% Viljandi linna, 68% Tartu maakonna (ilma linnata) ja 68% Valga maakonna vastajatest.

8.2. Keskkonnahoidlike põhimõtete rakendamise näited

Osalejatel paluti võimalusel jagada häid näiteid või ettepanekuid keskkonnahoidliku kultuurikorralduse teemal, mis võiks ka teisi innustada. Kokku vastas küsimusele 61 inimest. Näited on struktureetitud keskkonnahoidlike sündmuste korraldamise juhendi eeskujul.

Materjalid ja ostud

- Töötades lastegruppidega tegelustundides otsime võimalusi kasutada tegeluses teise ringi ja looduslikke materjale. Näituste pakendamisel taaskasutame pakkematerjale.
- Ideaaliks on mulle Viljandi Folk mis järjekindlalt on liikunud pakendivaba festivali suunas, kuigi see on inimestele ebamugavam. See festival on kõvasti ka minu harjumusi muutnud.
- Siseruumidesse sisenedes vaheta jalanõud, mis tähendab, ära topi jalga kilesusse vaid kanna alati vahetusnõusid kaasas nagu kodust kaasa võetud pudeliga vett.
- Kui ostad midagi, kanna igaks juhuks kaasas mõni puhas kotike, kasvõi kilekott.
- Kõikvõimalik materjalide ja dekoratsioonide taaskasutus, käsitsi kirjutatud plakatid, rekvisiitide laenutamine.
- Meie taaskasutame alati pakendeid ehk siis teele minevate pakkide pakendid on juba pakenditena kasutusel olnud. Kui pakke pole korraga liiga palju/raskeid, viime need automaati jala.
- Meil pole kontoriks ja laoks eraldi ruume, vaid kasutame kodusid vm juba kasutusel olevaid ruume.
- Paberi asemel ajame asju elektrooniliselt, Ka raamatuid anname välja nii audio kui e-raamatutena.
- Ühekordsetele vältimatutele asjadele anda lisaväärtus. Kaelakaardid, mis on nii ilusad, et on head järjehoidjad nt.
- Ühekordne messivaip on tegelikult korduv kasutatav.
- Tehniliste tugiteenuste suurfirmade pakkumised on alati ülepaisutatud ehk puhas ressursiraiskamine ja sealt võib alati õhku välja lasta.
- Oleme kasutanud taaskasutatavaid dekoratsioone.
- Ürituse dekoreerimisel kasutatud kangad jms. läheb hiljem meisterdamisel käiku.
- Õhupalle me ei ole enam kasutanud sündmustel.
- Kasutame võimalikult vähe reklaamide printimist, rohkem paberivaba kontorit jne.
- Tiimiliikmetele ühesuguste pusade ja t-särkide tellimise asemel luuakse sarnane rõivastus taaskasutusest ja tiimiliikmete enda riidekapis leiduvate riiete abil. Neid ümber disainides nt info / pildi pealetrükkimise või maalimisega.
- Taaskasutame vanu plakateid, et teha eksklusiivseid aastapileteid.

Toitlustus ja veekasutus

- Võiks korraldada sündmuse, kus näidata või õpetada sööginõude korduskasutust.
- Toitlustusega sündmusel on juba kuulutusel kirjas, et palun tule oma nõudega.
- Oma üritustel oleme publikul palunud kaasa võtta oma tassi, oleme müünud kruuse sel samal eesmärgil ka kohapeal.
- Kasutame hooajalist ja kohalikku toorainet võimalikult lähedalt. Kaasame kogukonda, kes pakub õunu, kes midagi muud.
- Tuleb soetada endale taaskasutuskeskusest ports nõusid või võtta vastu need, mida kogukonnast pakutakse lause saatel "kui te ei taha, viskan minema". Tuleb neid nõusid kasutada ja viitsida pesta.
- Soodustused oma nõudega tulekul, kui nõud on korduvkasutatavad.
- Oli kord meil laadal mulgipudru pakkuja, kes serveeris toidu katuselaastu peal. Absoluutselt säästlik ja ökoloogiline lahendus. Seal, kus katuselaastu lüüakse jääb ikka üle nn praaklaaste. Ja peale toidu serveerimist on nad küttematerjalina suurepärased.

- Kui söögikultuur kultuuri hulka arvata, siis väga arukas lahendus tundus olevat tänavu Viljandi folgil korraldatud pandisüsteem toidunõude osas.
- Oleme kogukonna koolitustel pakkunud taimetoitu.
- Kui sa tead, et ei jaksa sulle pakutavat praadi või muud portsu toitu ära süüa, küsi alati, kui suur see ports on ja palu väiksemat või jaga oma sõbraga.
- Kohvikruus võiks olla kaasas, mida saab vajadusel vaid salvrätiga üle pühkida ja vajadusel edasi päeva jooksul kasutada. Õhtul kruus pesta :)
- Panditaara/nõud, paberpakendid, prügisorteerimine spetsiaalsetes prügikonteinerites, nagu Seto Folgil, Viljandi Folgil, Uma Üülaadal.
- Kui veel kuskil kasutatakse joogiveetopse, siis nendele nimed peale, nässu läinud, tarbetud plakatid märkmepaberiks. Rakendada "abilisi" taara, tekkinud prügi sorteerimiseks ja utiliseerimiseks.

Jäätmekäitlus

- Tartu kesklinnas on mitmeid prügikaste, kuhu saab jäätmeid liigiti utiliseerida.
- Pärast üritus jäätmeid sorteerida ja õigesti ladustada.
- Kõige paremini toimib, kui inimene näeb visuaalis prügikasti, siis ei visata prügi maha.
- Küünlavaha kogumine jõulude järgsel ajal kogukonnas, et valada küünlaid järgmise ürituse jaoks. Pakkuda tule ilu tuleskulptuuride näol.
- Üks huvitav näide Tartu laulupeost 2019. Sorteerisime prügi liigiti ja tegime kõik, et jäätmed saaks parimal moel ladustatud, komposteeritud. Kahjuks aga oli vaid viimane lüli, ehk siis prügila autojuht teavitamata ja nõnda tõsteti ka komposteeruv prügi muu olmeprügiga kokku. Ehk et me võime korraldajatena teha kõik, kuid kui viimane aste, mis enam meist nõnda palju ei sõltu, pole eesmärgiga kursus, siis võib hea eesmärg ebaõnnestuda.
- Keskkonnahoidlik lähenemine meeldib tegelikult ka sündmuse külastajatele. Kui kõik tingimused on loodud selleks, et inimesed saaksid keskkonnateadlikult tegutseda, siis see toimib (nt prügisorteerimine, pakendiringlus jne).
- Kõike pole võimalik alati ellu viia, sest esiteks on määrav raha ja teiseks on määrav see, kuidas koristaja või teenuse pakkuja on meelestatud. Ma võin ju seletada, et prügi on eraldi sorteeritud ja peab jõudma eraldi konteineri, aga kui koristajal on savi, siis tal on savi.

Transport

- Näiteks suvepäevade korraldamisel palume inimestel kasutada omavahelist sõidujagamist, teeme selleks eraldi tabeli, kuhu igaüks saab vastavat infot märkida.
- Koolituspeävade eelses infokirjas hõikame välja transpordi jagamise võimaluse sõiduautodega liiklejatele, kuna hajaasustuse piirkonnas on ühistranspordi kasutamine keeruline.

Energia ja ressursitõhusus

- Kasutada võimalikult palju naturaalset valgust (lõke, küünlad, vähese voolutarbega valgustid).
- Kui muretseme uusi seadmeid, vaatame, et need oleksid energiasäästlikumad.

Arvestamine ümbruskonna ja kogukonnaga

- Pole mõtet korraldada suurüritusi kauni, kuid metsiku looduse keskel - see toob endaga paratamatult kaasa looduse rikkumise.
- Väldime alati ilutulestikku ja ei häiri loomi.
- Hoiame peoplatsi korras peo ajal kui ka pärast.

Kommunikatsioon

- Eeskuju näitamine ja oma kogemuste jagamine teistega. Iga kild kasvab suureks.
- Jagada infovoldikuid üritusel.
- Oma väikses kogukonnas vähemalt üks teema alla liigituv üritus.
- Meil olid oma juhendid enne Tartu 2024 juba olemas. Soovitasime neile Tartu Loodusmaja loodud lahendusi.

Muu

- Kultuuriinimesed metsa istutama ja prügi korjama.
- Korraldasime rohelisele mõtlemisele suunatud noortelaagri, kus lähenesime antud teemale mänguliselt ja lustlikult, nt: prügisorteerimise mäng, söödavate taimede tundmise mäng, pakendivabalt ostlemise mäng, ühistransporti propageeriv mäng, tervisliku eluviisi mäng jne.
- On aeg täiesti uuteks lähenemisteks: rohkem haridust, vähem mürtsu, kohalik tootja pole vaid see, kes tonnides toodab, tutvustame omi inimesi igal alal, külastajad jätku hea mulje, et neid ka edaspidi külla kutsutaks. Ei pea ainult kutsuja end läikima lööma. Tuleb kasutada seda, mida on. Vajaduse ja luksuse vahe kipub tihti kaduma. Igale asjale-tegevusele adekvaatne hind. Iga asjaga kaasa natuke enam. Teenuse osutamine ei pea põhinema raha teenimisel vaid teenimise rõõmul, soovil anda endast parim.
- Ja kõige olulisem iga korraldaja jaoks peaks olema see küsimus, kas seda sinu sündmust on tegelikult ka vaja või teed sa seda sellepärast, et lähenemas on jälle mõni projekti tähtaeg.
- Viljandi Folk Music Festival ongi Eesti musternäide. Tulge nautige meie mahedat vaibi ja kogege, kui lihtne on nautida festivali nii, et loodus naeratab.
- Juhend on suuresti orienteeritud linnalisele kultuuriruumile, ega arvesta seda, et maapiirkonnas ei ole võimalik neid kõiki teostada, isegi kui on soovi ja huvi. Kohalike omavalitsuse huvi ja toetus võiks olla suurem.
- Impact Day Põhjala tehases, mis toimus oktoobris - musternäidis!
- Soovitan tutvuda Coldplay Music of the Spheres projektiga, mille eesmärk oli mitte tuuritada enne, kui nad on välja mõelnud, kuidas seda teha keskkonnahoidlikult. See sisaldab nii energiasäästlikke tehnilisi lahendusi, tuuriplaneerimist selliselt, et vältida lennukeid, kineetilisi lavasid, et publik toodaks tantsimisega elektrit, kui ka soodustusi piletitele, kes kasutavad säästlikke reisilahendusi. Lähem info nende kodulehel: https://sustainability.coldplay.com

9. Ettepanekud

9.1. Ettepanekud kultuurielu arendamiseks

Küsitluse kokkuvõtvas osas oli kõikidel vastajatel võimalik pakkuda välja kuni kolm konkreetset ideed või ettepanekut, mida peaks lähiaastatel kultuurielu arendamiseks nende piirkonnas, kohalikus omavalitsuses või Lõuna-Eestis tervikuna kindlasti ära tegema. Kokku esitas oma ettepanekud 270 vastajat. Alljärgnevalt toodud valik spetsiifilisemaid vastuseid, terviklik nimekiri on esitatud uuringu tellijale.

1. Tõsta kohalike omavalitsuste teadlikkust kultuurist ja toetada kultuurivaldkonna strateegilist arendamist piirkondades.

- Selgitustöö KOV tasandil, et kultuur pole tegevus, millega saab tegeleda alles siis, kui teed ja koolid on korras, vaid tegu on esmavajadusega.
- Maaomavalitsustes senisest enam viima rahvamaju ühise juhtimise alla, jättes majadesse tööle entusiastlikud kultuurikorraldajad. Sama raamatukogudega, jättes kogudesse tööle külaelu edendajate rolli kandvad särasilmse(ma)d inimesed.
- Vallavalitsuse poolt omakorda tõhusamalt ja kindlakäelisemalt koordineerima haridus- (sh noorsootöö) ja kultuuriasutuste (sh raamatukogud) koostööd, juhtima kogu valdkonda strateegiliselt.
- Tartu linn vajab rahvakultuurivaldkonna spetsialisti, kes tegeleks valdkonna koordineerimise ja arendamisega. Aitaks valdkonna organisatsioone, kollektiive, eestvedajaid ja juhte. Tiigi seltsimajas olid spetsialistid, kes tegelesid erinevate valdkondadega käsitööst puhkpillini, kuid nüüd on kõik ühe inimese õlul. Üks inimene ei jõua kogu valdkonna eest vedada ning organisatsioonid kaua vabatahtlikul alusel läbi projektimajanduse ei kesta. Eestvedajad põlevad läbi.
- Võimalusel tuua ametnikke ja kõrgeid spetsialiste tutvuma kohaliku eluga, kus märgatakse ka reaalsust!
- Põhjalik kultuurivaldkonna rahulolu uuring kogukonnaliikmete hulgas, mis on koostatud nendest lähtuva info kasutamise põhjal (mitte online uuring, et oleks kaasatud ka sihtrühmad, kes pole online nii aktiivsed). Rahulolu all siis ka soovid, plaanid, ettepanekud - et kasutaja/eeldatav kasusaaja oleks kuulatud ja tema soovidest saaks teha edasisi plaane.
- Võiks olla rohkem uuringuid, mis näitavad kultuuri positiivset mõju majandusele, elukvaliteedile, vaimsele tervisele jne.

2. Toetada järelkasvu ning kaasata noori kultuuritegevustesse.

- Kultuurivaldkonda järelkasvu toetamine (huviharidusse kultuurikorralduse õpe, täiskasvanukoolitused, omaalgatuste juhtidele töötasu sündmuste elluviimisel).
- Noorte kaasamine kultuursündmuste korraldamises ja osalemises.
- Arutelud-arutelud ja veelkord arutelud koos noortega - praktiseerima erinevaid viise, kuidas saada noori kultuuris kaasa rääkima ja valdkonna eest seisma.
- Noorte vajadused on palju muutunud ja neile sobivate ürituste, etenduste, huviringide korraldamiseks peaks nende soove rohkem kuulama, neid kaasama sh info levitamisse (ka nende infokanalid mujal kui traditsiooniliselt oleme harjunud - ei tööta ei raadio, ajaleht, FB ega veebileht...).
- Talentide leidmine (sh uurimine, arendus jne) ja nende suunatud, linna raha eest koolitamine. Miks mitte kuidagi koguda iga mõne aja järel ankeedi vms-ga n-ö inimesi nimekirja, kellele kinkida ettepanek pikemaajaliseks koostööks.
- Igas piirkonnas võimalused noortele tegeleda noosootööga. Ära kaubanduskeskustest ja tänavatelt.
- Järelkasv, järelkasv, järelkasv ehk kultuur peab saama tagasi haridusliku mõõtme ehk meie hariduspoliitika senine nn. noorte vaba aja sisustamisega tegelev noorsootöö võiks enam keskenduda kunstilisi eneseväljendus oskusi arendavale huviharidusele.
- Kultuurikorralduse õppijad (TÜs jm) KOVidesse loomepraktikale - mitte niisama vaatluspraktikad, vaid konkreetsete sihtidega koostööd.
- Viharavikursused noortele. Mina ja minu emotsioon. Kuidas toime tulla? Lõhkuda taldrik või suhe?
- Maakondlik koolinoorte teatrifestival “sõnadeta sõnumid” - sobib vaatamiseks ka meie keelt mittevaldavatele külalistele. Ja osalemiseks nii teatri kui ka tantsutruppidele.
- Teen ettepaneku lähiajal Lõuna-Eestis keskenduda senisest rohkem loometegevuse pakkumiseks peredele. Seni on väga head võimalused peredele spordikultuuriga tegelemisel ja teatrikultuuri ning kunsti nautimiseks. Sooviks näha rohkem võimalusi peredele loomevaldkonnas (nt. kogupere kunstiringid, loomeringid, meisterdamised, oskuste arendamised jne), et pered leiaksid rohkem võimalusi aktiivseks koostegemiseks/koosloomiseks. Lõuna-Eesti võiks olla tuntud just peredele suunatud tegevuste poolest.

3. Märgata, tunnustada ja motiveerida kultuurivaldkonnas tegutsejaid.

- Kohalike kultuurikorraldajate võimekuse ja motivatsiooni tõstmine.
- Ülemaakondlikult oleks vaja üle vaadata omavalitsuste rahvakultuuri toetused, palgatoetused, muud toetused. Kuidas saab omavalitsus olla valdkonnale toeks või vähemalt kaardistada, mida valdkond vajab.
- Dirigentide ja tantsujuhtide töö hindamine ja õiglane tasustamine.
- Treeneri kutset omavatel treeneritel-ringijuhtidel võiks palk olla kõrgem kui kutset mitteomavatel. Oleks motiveerivam tööd teha.
- Väärtustata alates V treeneritasemest treenereid ilma bürokraatiata ja alandamiseta, seda eriti maapiirkondades tegutsevaid treenereid.
- KOV-i kultuuri- ja raamatukogutöötajate palga ühtlustamise nõue riiklike kultuuritöötajate töötasude miinimumiga.

4. Võimestada ja koolitada kultuuritegijaid ning -korraldajaid.

- Üksteiselt õppima, naabritel külas käima, üle vallapiiride koostööd tegema. Isegi 20 km eemal oma naabervallas on juba nii palju uudistada.
- Korraldada kogukondade võimestamise koolitusi, et leida uusi sädeinimesi, kes kogukondades tegevusi eest veaks ja kes oleks koostööpartneriks omavalitsuse kultuurikorraldajale.
- Võib-olla alustada veebikoolitusest, kus piirkonna kultuurielu korralduspõhimõtteid ja osalejate võimalusi tutvustatakse - igapäevaselt ei mõtle sellele, ei jõua lugeda ja teadmised on ebamäärased.
- Erinevate sündmuste korraldamiste case studyd soovijatele avalikustamine. See aitaks alustavaid kultuurikorraldajaid.

5. Kujundada tugevat kultuuriasutuste ja -organisatsioonide võrgustikku.

- Raamatukogudesse tuleks rohkem panustada.
- Rahvamajad maapiirkondades peavad saama SISUKAMAKS ja jääma AVATUKS! Raamatukogud ei asenda rahvamaju.
- Ei tohi ära likvideerida maal väikseid raamatukogusid, see on veel ainuke koht, kuhu saab tulla suhtlema ja oma isiklikke ja olmemuresid jagada.
- Alavaldkondade strateegiadokumendid (a la muusika, teater, tants; ja nendes omakorda alavaldkonnad).
- Residentuurivõrgustik.
- Kinomaja ehitus. Maakondliku kultuurikeskuse osaline finantseerimine riiklikul tasandil. Regionaalse toetusfondi loomine ka kontsert ja teatritegevuseks.

6. Tõhustada koostööd eri valdkondade ja osapoolte vahel.

- Kogu Lõuna-Eesti tervikuna võiks teha omavahel rohkem koostööd sündmuste ja koolituste korraldamisel, olla ühises infolevis (näiteks kõik kasutaksid Kultuuriakent), peale kultuuripealinna aastat teha ka ühiseid tegevusi, sündmusi, koolitusi.
- Soodustada KOVide kultuurialast võrgustumist - teha rohkem koostööprojekte (n: Emajõele toidulaev, mis erinevatel nädalavahetustel on erinevates kohtades jõel; ühest vallas menukaks osutunud näitus liigub sealt järgmisesse valda jmt), rahastada pigem KOVide-üleseid projekte.
- Kultuurikorraldajate formaalse võrgustiku loomine.
- Koorid, laululapsed ja teatriringid võiksid käija regulaarselt hooldekodudes esinemas. Ka täiskasvanute koorid võiksid lasteaedades esinemas käija, et lastel tekiks sellise kultuuri valdkonna vastu varakult huvi.
- Visiidid ääremaadele, kus kohtutakse kogukondadega ja seltsingutega. Aidatakse kasvõi hea sõna või ideega, et inimesed leiaksid endas motivatsiooni ja tahte tegutseda.
- Strateegiliste partnerite suurem toetamine (nii palgakulu, halduskulu kui projektide toetamine), eriti pean siin silmas UNESCO kirjanduslinna, sest UNESCO loovlinnade võrgustik on väga jõuline, suur ja üha laienev platvorm kultuurielu rahvusvahelistumise suurendamiseks ja Tartus (ja Lõuna-Eestis laiemalt) tehtava kultuuri ja Tartus elavate loomeinimeste maailmakaardile viimiseks, kuid praeguse rahastuse juures surevad innovatiivsed ja kastist väljas ideed, mille poolest Tartu loovlinnade võrgustikus väga tuntud on, lihtsalt põlve otsas tehtavateks projektideks, rääkimata suurtes rahvusvahelistes koostööprojektides osalemise võimatusest (sh tööjõud!).
- Valdkondlike võrgustike loomine Lõuna-Eestis (nt keel, turism, õpetajad, jne).
- Loomeettevõtjate võrgustik.
- Nii nagu luuakse DMO ja on hea koostöö Lõuna-Eesti omavalitsuste vahel, võiks ka giidid olla paremini koondunud ja teha koostööd.
- Lõimumine- mu mure on, kuidas kaasata erinevaid kogukondi, aga eriti ukraina- vene kogukondi meie kultuuri, et vastastikku rikastuda.
- Võru Instituut võiks rohkem panustada ühistegevustesse.
- Pikaaegne koostöö KOV-i ja kõrgkultuuri pakkuvate institutsioonide vahel (nt ERSO, Teatri- ja Muusikaakadeemia jne).

7. Laiendada kultuuri kättesaadavust regionaalsel tasandil.

- Ääremaa inimestele kultuuri kättesaamine ODAVAMAKS!
- Kultuuriüritused vähemalt lastele TASUTA! Ei ole normaalne, kui teatrisse minek läheb perele 100 eurot maksma, pluss transport, pluss ööbimine, kui tullakse mujalt Tartusse, Lõuna-Eestisse kultuuri nautima.
- Transport paremaks, teistest maakondadest ei saa pigem Tartu.
- Ühistranspordi võimalus valla kultuuriüritustel osalemiseks.
- Transpordisüsteemi arendamine, et saaks toimuda mugav liikumine asulate vahel ja teistesse riikidesse.
- Teatrietenduste algusaeg varemaks. Näiteks kell 18.00. Nädalavahetustel veelgi varem.
- ERMi rohkem reklaamima. Tasuta buss kesklinnast ERMi, kui on mingi suurem üritus.
- Rändav festival/kontsert mööda Lõuna-Eestit.
- Kultuuripealinn 2024 ei saa toimuda lennuliikluseta. Kindlasti on vajalik taastada lennuliiklus Tartust mitmesse Euroopa linna, alustades Helsingist ja Riiast! Sellest tuleks alustada!

8. Kaasata aktiivselt kogukondi ja toetada kogukondlikke algatusi.

- Kogukondlik projektialgatus - teha üks äge projekt üheskoos erasektoriga, kus vabatahtlikkuse alusel kõik panustavad kuidagi oma piirkonna heaks (näiteks loome ühiselt prügi sorteerimiseks Tartu linnas väga head võimalused).
- Kaasav eelarve ja võrdne kohtlemine valla allasutustega. Kaasamine kultuuri planeerimisse.
- MAALE ELAMA kampaania - Lõuna-Eestis on liiga vähe inimesi, vallad virelevad, ega oska selle probleemiga kuidagi tegeleda. Maal on hoopis teistsugune elu, kui linnas, aeg kulgeb teisiti - kui palgad on väiksemad, siis peaks töötunde ka vähem olema, et inimesed jõuaksid oma majapidamised korras hoida jne. Kuni su küla elab, seni on kultuur ka elus.
- Põlvkondade vaheline lõimumine.
- Igal piirkonnal või vallal või mitmel vallal korraga võiks olla oma kultuuriteemalised turismimarsruudid, mida saab omavahel liita teistega ja siis oleks tuntav, et kultuur ei ole ainult linnas vaid ka maal on toredaid tegemisi aga alati ei paista silma.

9. Tõhustada kultuurivaldkonna kommunikatsiooni ja parandada nähtavust.

- Lõuna-Eesti kultuurisündmused, mida korraldatakse nii palju, teha nähtavaks ajakirjanduses ja teles (taastada Tartu TV eraldi regulaarse programmina) ning korraldada ühisturundust neile Eesti piireski.
- Ühtne kultuuriakna laadne infokanal Lõuna-Eestile või miks mitte kogu Eestile, kust saab vastavalt vajadusele filtreerida.
- Võiks olla teadetetahvlid või reklaamide paigaldamise alused.
- Lõuna-Eesti võimaluste teadvustamine lätlastele.
- Kunst/kultuur võiks rohkem tulla ka tänavapilti, seda elavdada ja rõõmsamaks muuta.
- Lõuna Eestis või ka kogu Eestis võiks toimuda sarnane mudel nagu Euroopa kultuuripealinn. Kus iga aasta (või ka lühem periood) on mõni konkreetne omavalitsus, linn või küla Eesti kultuuripealinnaks, läbi mille tutvustatakse piirkonna kultuurielu, paiku, tegijaid jne. Saab suuremat tähelepanu, kaasataks valdkonna spetsialiste, vahendeid. Tooks piirkonda inimesi, külastajaid, kes muidu ehk iialgi sinna ei satuks.
- Kultuuri- ja ajaloosündmustega seotud paikade parem ja ajakohasem tähistamine.
- Noorte- ja rahvaspordiüritustel, kus käib palju rahvast, võiks Kultuuripealinna telk väljas olla, see seoks spordirahvast kultuuriinimestega.
- Kuna hoogustub toiduturism, siis peaks Lõuna-Eestis, Setomaal külas käima Gordon Ramsay või mõni sellise kaliibriga toidustaar, kes maitseks meie toite ja viiks sõnumi maailma. Kindlasti tuleks talle maitsta anda sõira :)

10. Laiendada rahvakultuuri kandepinda.

- Rahvakultuuri jätkusuutlik arendamine. Lai kandepind tagab ka tegijad.
- Kohalikke keeli, mustreid, värve rohkem nähtavale siltidel, menüüdel, linnapildis jm.
- Traditsioonilised rahvatantsud ehk Võrumaa pärimustantsud au sisse ja rahva hulka!
- Luunja lastelaulupidu, mis hoiaks laulupeo traditsiooni ja pakuks kogemust lastele üle Eesti.
- Endise ERM-i hoone/Raudteelaste klubi korrastamine ning andmine rahvakultuuri valdkonna tegijate kätte.
- Üldlaulupeo toomine Tallinnast Tartusse vähemalt ühel aastal.
- Rahvatantsu maakondlik “koolitants”.
- Ühendatud vallas aja-, kultuuri- ja koduloo talletamine ning kui just kohaliku muuseumi asutamine ei ole reaalne, siis paikkondlikke koduloonurki võiks luua.

11. Arendada ja kaasajastada kultuuritaristut ning suurendada ligipääsetavust.

- Kultuurikorralduseks vajalik infrastruktuur vajab kaasajastamist (ligipääsetavus, sihtotstarbelised ruumid).
- Korraldama viidamajanduse. Tihti on need juba vananenud ja luitunud. Ka suured infotahvlid on vajalikud koos GPS koordinaatidega.
- Lõuna-Eesti kultuurielu edendamiseks tuleks kindlasti ära teha Südalinna Kultuurikeskus.
- Palun tehke SÜKU valmis. Las koerad hauguvad, karavan peab edasi minema. Pealegi on see valus kinnititus II MS, kus kaunist Tartust sa prügihunnik.
- Kultuurisündmuste paikade korrastamine ja loomine.
- Looma rohkem materiaalseid võimalusi kohaliku kogukonna kooskäimise jaoks , näit üldkasutatavate ruumide leidmine, uute loomine või vanade kasutamata ehitiste renoveerimine selleks otstarbeks maa piirkondades jms.
- Emajõe promenaad. Mõlemad kaldapealsed peaksid olema vabalt liigeldavad kuni Karlova sadamani- jalutamiseks, tervisejooksuks, suhtluseks jne.
- Järveäärsete alade pilliroost puhastamine, et muuta see inimestele ja veesõidukitele ligipääsetavamaks ja atraktiivsemaks.
- Rohkem raha spordiinfrastruktuurile ja rohkem raha spordiorganisatsioonidele.
- Lopsaka taimestikuga loominguline kultuuripark, mida saab kasutada aastaringselt ja sisaldab nii mõtteülesandeid, liikumismänge, labürinte, kui kunsti, skulptuure ja erinevaid võimalusi end vaimselt turgutada. Ja mille loomisel aitavad kaasa noored ise ja pered, kogukond nii ideede kui teostusega. Pargis võib olla alati muutuv ja üllatusi pakkuv osa.
- Tartu tantsurahvas tunneb puudust korralikust tantsuplatsist, kus oma maakonna pidusid korraldada.
- Uisuväli Tartus võiks kevadel kauem lahti olla, näiteks märtsi lõpuni. Külmakraadidega see niikuinii ei sula, sest päike ei paista Raekoja ette oluliselt. Ning kasutajaid jagub.
- Kubija laululavaga tuleks midagi rohkemat ette võtta.
- Liikuv teatri- ja kontserdimaja (Põhuteatri eeskujul).
- Oleks hädatarvilik rajada Peipsiäärsetesse küladesse vee- ja kanalisatsioonisüsteem, ilma milleta on raskendatud ka igasugune kultuuritegevus külades (näiteks Varnja-Kasepää-Kolkja). Üldkasutatavate parklate rajamine eelpoolmainitud ridaküladesse.
- Tartusse peaks Supilinna ja Ülejõe vahele jalakäijate silla ehitama.

12. Panustada mitmekülgsete kultuurisündmuste ja -tegevuste elluviimisse.

- Vanast saab uus - koolituste ja töötubade sari.
- Teatrikultuuri käivitamine omavalitsuses.
- Mõtestatud kultuurikorraldus - vähem dubleerimist; pigem kvaliteedile rõhku pöörama kui kvantiteedile.
- Kesklinna kino (Taskus) avama.
- Linnaekskursioonid. On korraldatud juba väga palju põnevaid kirjanduslikke, ajaloolisi retki.
- Mõnes kohalikus keeles (soovitatavalt võro keeles, sest selle rääkijaid on kõige rohkem) kõrgetasemeline teatrilavastus.
- Mulle meeldiks kui aastal 2024 oleks vähemalt 24 Tartust lähtuvad reisimarsruuti (huvireis) ja neid võiks olla kas virtuaalselt või paberkandjal. Tartu oleks lähtepaik, kust siis kiirtena võiks kulgeda nn kultuurikiired Eestimaal. Need võiksid olla siis kas nummerdatud ja/või viidastatud kasvõi otspunktides.
- Laulge kaasa-stiilis üritused.
- Kasutada ära Nõo Veskijärve ümbrus ja selle saarekesed omanäoliste kontsertide ja festivalide korraldamiseks.
- Pärandtoidu festival ning pärandtoidu küla väljavalimine igal aastal.
- Viia ellu vähemalt kord aastas vähemusrahvaste ühisfestivali Tartu linnas.
- Meistrikodade külastusahel: loovisiksused, kes kagus-lõunas elavad, panevad end kaardile, mida mööda külaline saab liikuda vallast valda ka ratta seljas. Peab sisaldama ka toitu ja öömaja.
- Raamatuteraapia raamatukogudes.
- Kohalikku kirjandust võiks aidata rohkem inglise keelde ja teistesse keeltesse tõlkida. Näiteks Tartu linnakirjanikule võiks pakkuda preemia osana sellist asja ühele raamatule vms.
- Tasuta suur piknik, kuhu kõik on oodatud jagama oma retsepte ja toitu nii möödujate kui teiste osalejatega.
- Samas võiks olla ka mingi Lõuna-Eesti toit, näiteks karask, mis on seotud kultuuripealinnaga ja võiks olla konkursid ja retseptide kogumised.
- Haridusselts Tõrvik MTÜ võiks toetust saada kanuude soetamiseks, et saaks arendada järvemängu nii turistidele kui ka koolinoortele õppeprogrammina välja pakkudes.
- Räpina järvesaarele pimedatel täistundidel õide puhkev laservesiroos. Sealsamas võiks olla purskkaev. See toimiks kalavarudele soodsa aeraatorina.

13. Juurutada keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid.

- Kõigile prügi sorteerimine kohustuslikuks.
- Tasuta taaskasutuslaat, kus vahetatakse või kingitakse kellel ei ole.

Lisa 1: Rahvusvahelised võrgustikud, mille töös osaletakse

ActinArt	Europa Cinemas	Nordic-Baltic Intangible Cultural Heritage Network
American Anthropology Association	European Festivals Association	Nordplus projektid
American Universities Abroad	Evangeelsed luterlikud kirikud kogu maailmas	Olympic Museum Network
Anthropology Association at Queens College	Folklore Festival Association	Põhjamaade traditsioonilist käsitööd õpetavate kõrgkoolide võrgustik
Association of European Conservatories	Golden Key International Honor Society	Rahvusvaheline laste ja noorte etenduskunstide kogukond
Better Regulation Network	Göteborgi Filmifestival	Rahvusvaheline nüüdismuusika festival AFEKT
Bibliotheca Baltica - Läänemere riikide raamatukogude ühendus	Hiina ja Kesk- ja Ida-Euroopa Raamatukogude Liit	Rahvusvaheline Suusaliit
Cambridge Testing and Assessment	International Council of Museums	Rahvusvahelised Laste Mängud
e-Twinning	International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts	Rahvusvahelised teadusorganisatsioonid
Erasmus+ rahvusvaheline liikuvusprojekt	International Dance Organization	Rural Youth Europe
Erasmus+ võrgustikud	International Sauna Association	Seize Anges
Erinevad noorsoo- ja sotsiaaltööga ning haridusega tegelevad organisatsioonid	International Sport and Culture Association	Singing Heritage Route
ETHNO world	Interregi võrgustikud	Soome-ugri kirjanike assotsiatsoon
Euregio Pskov Livonia	Junior Chamber International	Soome-ugri konsultatiivkomitee ja erinevad võrgustikud
Eurodesk	Kantrimuusika festivalid Lätis Bauskas ja Leedus Visaginases.	sTARTUp Day
Eurodeski noorteinfo võrgustik	Koostöö sõpruslinnadega	Tanzania Natural Resource Forum
Euroopa Eesti mudilas-, laste ja neidudekoor	Läänemere-äärsete linnuste ja muuseumide assotsiatsioon	Trans Europe Halles
Euroopa kultuuripealinnade võrgustik	Läänemeremaade Linnade võrgustik	UBC Cultural Cities
Euroopa kultuuripealinnade võrgustik	Leedu, Eesti, Rumeenia koostööprogramm noorte kaasamiseks raamatukoguellu	UNESCO loovlinnade (sh kirjanduslinnade) võrgustik
EL DG AGRI Rural Revitalization, Rural Proofing jm võrgustikud	Lions International	UNESCO ühendkoolide võrgustik
Euroopa Liidu Kliimavõrgustik	Mondo maailmakool	Valgevenelased välismaal
Euroopa Solidaarsuskorpuse võrgustikud	Nordic Council of Ministers	Välislätlaste võrgustik
Europa Baptistiföderatsiooni	Nordic Stage Flight Society	Youth for Understanding